

**Dissertationem medicam de chirurgia infusoria / ... p. p. Michael Etmüller
... respondente Georgio Friderico Stirio.**

Contributors

Etmüller, Michael, 1644-1683.
Stirius, Georgius Fridericus, active 1668.

Publication/Creation

Lipsiae : Apud Nicolaum Scipionem, [1668]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/u2tygzs8>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Q. D. B. V.

DISSERTATIONEM MEDICAM

De

CHIRURGIA

INFUSORIA,

Jussu & Autoritate

Gratiosæ Facultatis Medicæ in almâ Lipsiensi

PRO LOCO

In eâdem obtinendo.

P. P.

MICHAEL ETTMULLER,
Phil. & Med. Doct.

Respondente

GEORGIO FRIDERICO STIRIO,

Vratislaviensi Silesio,

Philiatro,

Ad diem 30. Octobr. Anno M. DC. LXIIX.

H. L. Q. S.

L I P S I Æ,

Apud NICOLAUM SCIPIONEM.

U. D. B. N.

DISSERTATIONEM MEDICAM

CHIRURGIA

INTRODUCTIO

PROLOGO

MICHAEL ANTONIUS

PH. & MED. DOCT.

GEORGIO FRIDERICO STRIPLIO

PROFESSORI

H. A. G. S.

LIPSIÆ

PROOEMIUM.

UT tale, quale est, conservetur corpus nostrum, assumendorum alimentorum imposuit necessitatem provida mater, Natura, iisque Oesophagi iter, & Stomachi constituit diversorium. Sed de egritudine Illa minus sollicita, medicamentis applicandis nullam determinatam destinavit partem, sed ubicunque juvare possunt, commodus applicandi est locus. Eadem nempe ratione, quâ morborum Autores, non semper per patulam oris in nos subintrant viam, sed mille modis, nobis insultant, ita quicquid juvare potest, sive deglutiatur, sive appendatur, sive imponatur, sive infundatur, sive illinatur, perinde est. Mille namque nocendi modis, mille salvandi media respondere par est. Quamplurimi equidem extraordinarii curandi sunt modi, de quibus ceu particularibus, non est facienda universalis regula, ut, dum per imaginationem fit purgatio, ut videre est in Obs. Henric. ab Heer. aut ex imaginariâ pervasione, ex ridiculis verbis schedule inscriptis & appensis, febris curatio, apud Salmuth. c. 2. obs. 81. aut dum per contactum fit egri sanatio, sicut ante paucos annos in Angliâ fuit Rusticus, qui quosvis etiam gravissimos affectus curavit solo manus sue contactu, item, dum tumores & excrescentiæ contactu manus mortuæ evanescent; aut quando transplantationis vi, morbi in bestias transferuntur, ut Podagra, Colica, Odontalgia &c. in canes, vel in plantas, quarum exempla collecta vide apud Bartholinum cent. 3, obs. 66. & 6. obs. 53. Borellum, cent. 3. obs. 28. Boyle Usefulness of. Exprim. Philos. p. 2. Ut jam curationes sic dictas Magneticas præteream, nam de hujusmodi modis minus usitatis, in presentiarum non agam. Sed urgebo saltem, non esse destinationem Naturæ, ut solummodo per os ingerantur medicamenta, pro internorum correctione malorum, cum applicatorum extrinsecus vis sit mirabilis, secus ac cum alimentis contingit. Lotiones pedum in pertinacibus Vigilis, Cephalalgis, catharris, Mensibus retentis, quid valeant, Prætorum loquuntur libri. Aloëtica cum amaris, ut felle tauri, oleo ab-

synth. Sc. umbilico applicata lumbricos enecant & propel'unt. Purgantia extrinsecus umbilico, vel pulsibus applicata, purgant, sicut theriacalia & opiata e contra simili usu, hypercatharses sistunt. Hellebori albi radices, ventriculi regioni imposte, vomitum cient, quod & unguentum de arthranita facit; folia vero ejusdem hellebori instar plantaginis, sed longiora & duriora, sub cinguli formâ lumbis applicata, nimios Mensium & Lochiorum fluores sistere, expertum est. Sius vivis pingvedine suillâ vel Otauri subactus, spine dorsi, vel articulis artuum, vel, quod optimum, plantis pedum, inunctus, ex Gallorum Chirurgorum methodo, per salivationes sepius, rarius per diarrhoeas torminosas, luem & eam curat, qualem effectum & plumbum simili usu in infantibus exhibet; ceditq; contumacissimum hoc malum huic Mercuriali inunctioni, quod antea omnes decoctorum sudoriferorum & diatarum strictissimas neglexerat leges. Succus Truus fluviatilium, vel sedi majoris, vel ∇ spermatis ranarum, capiti vel plantis pedum applicati, valdoperè adcompescendos sanguinis estus, & phreniticorum deliria commendantur. Quid pulsibus applicata valeant, in abigendis febribus intermittentibus, sepius cum rubore ex aviculis discunt medentes. Pulpa passularum, cum flor. lupuli, & pauca camphore, pulsui applicata, quamplurimos febricitantes restituit Anglos. Quid Strobelbergeri emplastrum valeat, ad frangendam quartanæ contumaciam, ejus fide digna monstrant scripta. Ex fuligine splendente, therebinthinâ, telisq; aranearum, cum camphora & O aranearum concinnatum emplastrum, seni nobili ferè sexagenario, sine cujusdam alterius medicamenti usu, quartanam profligasse, Autor est Desideratiss. meus Præcept. D, Michaelis. Emplastrum ex Nicotianâ paratum, cum O capparum spleni applicatum, quartanam tollit, illudq; Helmoncii fuisse, sunt, qui existimant: Pauci anni elapsi sunt, quod novus medicamenta applicandi corpori nostro modus, à curiosis inventus fuit, dum immediatè medicamenta venis infunduntur, unde Chirurgia infusoria appellatur, cujus genuina Filia est Transfusoria, dum sanguis ex uno animali in aliud transfertur. De quibus jussu Gratosiss. Facult. Medic. hac vice libentissimè conjunctim egissem, nisi defectus quorundam scriptorum Parisiis præteritâ hyeme, cum ibidem degerem, editorum, quæ ardentè adhuc expecto, me impedivissent; Transfusionem igitur ad proximam occasionem reservabo, & in presentiarum Infusionem tantum pertractabo; cui incepto, ut divinum Numen favere velit, supplex rogo.

CAP. I.

Historiam Chirurgiæ Infusoriæ enarrat.

§. I.

DUm acerbiori sævitiâ, quotidiè in nos irruunt, conjurati *Definitio*
vitæ nostræ hostes, *morbi*, in eo totam se occupatam *Chirurgiæ*
monstrat ars operosa medentum, ut novis quoque *Infusoriæ*
machinis illorum impetum non sustineat tantum, sed
generosè quoque propellat. Unde tot egregia hæctenus in lucem
protracta sunt inventa, de quibus veneranda antiquitas, ne so-
mniavit quidem, cum accuratior Diætæ observatio, à gravioribus
morbonæ insultibus, eam sufficienter muniret; Inter hæc inventa,
non ultimum locum meretur, *Chirurgiæ Infusoriæ* dicta, quâ be-
neficio instrumenti appropriati, medicamentum in apertam antea
venam artificiosè injicitur, ut *infractis agendi potestatis cele-*
riori, agendi promptitudine, agere queat id, ad quod antea à
Medico destinatum fuit. Ad Chirurgicas operationes refertur
hæc medicandi ratio, cum manuum artificiosâ peragatur operâ,
similisq; hac ratione sit reliquis *injectionibus*, quibus nunc absces-
sus, ulcera, fistulæ &c. eluuntur, unde non incongruè appellatio-
nis genere, *Clysmatica* etiam *vel, Enematica Nova* dicitur, ad
differentiam artis istius clysmaticæ veteris, majoribus satis cogni-
tæ, de quâ modò locuti sumus.

§. II.

Novum omninò est hoc inventum, quodq; inter Medicos, *Inventum*
vix lustrum attigit ætatem. Meretur oc id meritò, ut pensitetur ac- *est novum.*
curatè, plusnè commodi an incommodi exinde ad mortalium
genus redundare queat. Nec novitatis quemquam deterreat
titulus, cum non omnia, quæ seculorum aliquot numerant annos,
veritatis niteant splendore, nec novis omnibus falsitatis inurenda

fit nota; Quæ jam antiquata sunt usu, suos olim habuere natales, & quod modo exurgit inventum, post seculi spatium fortè elegantius floreat. Multum egerunt ante nos majores, multa agenda restant posteris, nec nobis E. prohibita sit ingenium exercendi libertas. Nonnullæ licet circumstant difficultates hoc negotium, commune tamen id habet cum omnibus, quæ primo in lucem prodeunt; Fœtus tenellus talo incedere nequit firmo, qui in virili ætate insigni robore pollet, & planta dum primitus germinat, quibus non exposita est tempestatum injuriis? quas, ubi in arborem adolevit, omnes contemnit. Eodem modo longior experientia roborabit fortè nostram Chirurgiam & ratione confirmata, uberiores adolescentibus annis proferet fructus, quam nunc in primâ ætate ab eâdem haurire aut sperare queamus. Nam

Eventus varios res nova semper habet.

§. III.

Autores.

Primi, quæ Chirurgiam hanc exercuere, fuerunt *Angli*, & inter eos primus autor dicitur *D. VVren, Mathemat. in Acad. Oxoniens. P. P. insignis, & Regiæ societatis socius*: jamq; magno eruditorum desiderio expectatur absolutus de hac Materiâ tractatus, quem *D. Clarck, Anglus, Medicus Regius, propediem in lucem est editurus*, in quo præter alia curiosa, etiam abortuum ferè omnium Mensium, contentæ erunt historiæ. Hæc dum Angli peragerent, *J. D. Major. Med. D. & Anat. & Botanic. P. P. in Acad. Chiloniens.* meditando, quâ ratione intercepti sudores ob sanguinis visciditatem in ægris ex febre malignâ jam agonizantibus (dum usitata remedia incassum sæpius adhibentur) revocari, sicq; sanguineæ massæ nova fluiditas & fermentatio induci possit, ad hujusmodi infusionem liquoris medicamentosi tandem devenit, & anno 1664. prodromum de hac Chirurgia Infusoria publico exposuit, quem anno currente judiciis doctorum virorum, eorumq; objectionibus simulq; modestis ad eas responsionibus locupletatum, denuò edidit. Eadem res evenit *Carolo Francassato Med. Doct. & in Acad. Pisana Anat. Prof. Publico*, viro, ut ex privato collegi discursu, multum curioso: qui dum quærit, quo modo fermentatio sanguinis in genere revocanda, si fortè abierit, vel interitura renovanda, ansam accipit, de Medicina infusoria cogitandi, eamq;

eamq; exercendi, ut videri potest in *Tetrad. Epist. Malpighi & Fracassati anno 65. Bononiæ edit.* Nec omittendus hic est *Joh. Sigism. Elsholtz, D. & Elect. Brand. Med. Ordin.* qui occasione experimenti anatomici, quo anno 1661. circularem sanguinis motum in muliere undis suffocata demonstraverat, *Clismaticam* etiam hanc *novam* invenit, de quo vid. ejus tractatus, hoc nomine insignitus. Nec sua laude hic defraudandus *Mauritius Hoffman. Med. D. & P. P. Anatom. Botanic. Altdorffi*, qui in literis ante biennium *Patavium* ad me missis, inter alia refert, se jam ante aliquot annos, & publicè & privatim docuisse, quomodo in melancholic. Epilepticis &c. sanguis ex juvene florido in ægrum immittendus &c. quod idem discipuli ejusdem testantur. Hi sunt, quibus inventi hujus novi gloria debetur, quiq; diversas licet vias ingressi, ad eundem tamen collimarunt terminum. Quilibet sanè rationis suæ obtinet robur, illudq; applicando, quid mirum, si res novæ inveniantur? Quæ seu sint diversæ, seu eadem, unumquemq; tamen laus inventi proprii meritò manet; *Si enim alius alio plura invenire potest, nemo omnia, ut inquit, Ausonius*, etiam alius alterius inventis similia reperire valebit. Retulit interea Vir quidam Nobilis curiosus, & fide dignus, se anno 1642. in Lusatia superiore, apud Magistrum quendam Equitum, virum rei venatoriæ multum addictum, & ob id quam plurimas canes alentem, vidisse, quod ejus venator delectationis gratiâ interdum canibus in venam apertam per ossiculum gallinaceum ex ore vinum hispanicum, vel aquam vitæ infuderit, unde canes post ligaturam, parum ejulantes, ebrii facti fuissent, donec Ebrietatem per somnum discussissent: eumq; solitum fuisse, canes ægrotantes hoc modo medicamentis nescio quibus curare.

§. IV.

Experimenta varia Chirurgiæ hujus infusoriæ, quæ dum in *Tentamina* suprâ allegatis Autoribus reperiuntur, dum etiam ab aliis privatim *in Canibus* tentata fuerunt, sunt sequentia. Cani majori in venam cruralem ∇ æ comm. \mathfrak{z} j injecta fuit, facili labore, qui cum per mediam horam lambisset vulnus, fugam postmodum quasi nihil passus arripuit. Ex vini hispanici \mathfrak{z} j injecta, nulla in cane alteratio ab *Vinum Elsholtzio* animadverti potuit, ob dosin forte nimis exilem: in debita

debita vero dosi quid contingat, præter alios docet imprimis Schottus Techn. cur. lib. 11. cap. 21. p. 891. *Vino hispanico, infuso canis primum in saltus & tripudia effundebatur, tum ebriorum more titubabat, demum procumbens in somnum solvebatur, donec crapulam edormivisset.* Ex infuso purgante, spiritu vite ☉ eo ad

Purgans

ʒj, quantum homini abundè sufficit, canis per aliquot horas male habere visus est, & hinc inde vagari, septem verò elapsis horis, bis copiosè fatis dejecit, teste *Elsholtio*. Ab aliis felici semper successu idem expertum fuit, & in quibusdam horæ tantum elapso spatio operatio medicamenti per inferiora se prodidit: cum aliàs canes, vel non, vel difficillimè ab assumtis purgantibus, solvantur.

*vomitivum
antimoni-
ale.*

Infusum granorum sedecim croci metallosum, non filtratum, ad ʒj cani pomeridiè injectum, inter singultus & salivationes oris, graviter decumbentium instar, cum sonoris suspiriis, secunda ab infusione hora vomitus produxit, eodem valde interea inquieto & ex uno angulo in alterum prorepente: nocte verò transactâ manè extinctus fuit inventus.

Opium.

In alius molossi arteriam, infusum croci metallorum pauca quantitate, nil invexisse damni, observatum fuit, cum verò dosis ad ʒij. aucta fuisset, & animam & omnia simul evomuit, Autore *Dn. Boyle*. Opii tantum, quantum hominem enecare, fellem verò in rabiem lethalem conjicere potest, nullam noxam cani propinatum infert: cum verò extracti liquidi opii ad ʒj. injectum fuisset, cane licet existente feroce, is statim mansuetus factus, post mediam horam adadò dormire cœpit, ut licet acicula per linguam exsectam trans adigeretur, vix tamen parumper evigilaret, imò cum eadem acicula in pede per cutem adigeretur, se nihil moveret, sin verò ad nodulum usque in carnes intruderetur, quædam sensus signa daret: & ita biduum unamq; noctem dormiendo consumeret, eodem postea reconvalescente.

▽ *Chry-
sulca.*

Ab aliis observatum, post opii Tincturam in arteriam canis infusam, eum mox in vertiginem & paulò post similiter quoque in soporem incidisse, paulatim verò ex eò tempore mirum in modum pingvescere cœpisse. Iniectione aquarum Chrysulcarum injugularem & cruralem venam animal citò interit, sanguine omni ferè coagulato, venisq; & meatibus sanguineis majoribus scissis seu ruptis, quemadmodum in Apoplecticis, vasa pulmonum plerumque disrumpuntur.

puntur. Amicus quidam in venam canis subclaviam injecit ^{☉ Spirit.} **☉**
☉, & paulò post extincto cane, sanguis in istâ vena & corde
 coagulatus, & in dispersos grumos concretus, repertus fuit. Ex
 infusione [☉] **☉**li sanguis pariter, sed non illicò (verba sunt *Fra-* ^{☉ Spirit.} **☉**
castati) concretescebat, verum aliquo interjecto tempore; nam
 animal diu conquerebatur, & munerâ respirationis ingeminabat
 & succussato toto pectore ingentis doloris signa edebat, spumâq;
 circa os prodibat, ut in Epilepticis. Secto animali, sanguinis
 non ea erat concretio, ut aliam sanguinis partem continuatam
 haberet, & velut stria inane vasorum impleret, sed divisus &
 inæqualiter fuso hoc sale revinctus reperiebatur. Infuso [☉] **☉**is [☉] **☉**is
 in venam jugularem, non potuit canis iterata licet infusione adigi,
 ut moreretur, sed obligato vulnere dimissus, confestim cœpit ossa
 querere, cuncta forare famelicus, ut videretur fames hæc cum
[☉] **☉**is indita. Mira videri potest hæc relatio consideranti ma-
 gnâ [☉] **☉**is & [☉] **☉**li affinitatem, qui dum ex uno sale acido,
 seu Esurino [☉] **☉**is Embriinati, ut *Helmontio* audit, in terræ visce-
 ribus sint generati, affectionibusq; & proprietatibus sint admo-
 dum similes, adeò diversos tamen in sanguine producant effectus.
 Boni ergò, & curiosi cujusdam amici animatus instinctu, ejusq;ve
 adjutus ope experimentum institui, & [☉] **☉**is per campanam in
[☉] **☉**is & quod excedit dissolutam in venam cruralem injeci, fa-
 ctaq;ve convenienti vulnere deligatione canem à vinculis solutum
 in aream deposui, qui vivax omninò, apertis lucidisq;ve oculis,
 plena paulò tamen frequentiori respiratione in area decumbebat,
 hinc sensim altiolem, crebriorem & minorem agendo respiratio-
 nem, levibus quibusdam imprimis oris convulsionibus agitari,
 hinc crebrius respirare, tandem fortiter diuq;ve ex imo pectore
 non sine violentia stertere, copiosam spumam effundere, hancq;ve
 scenam repetitis subinde levibus convulsionibus, tam diu agere
 cœpit, donec quasi strangulatus, ferè circa mediam horam ab in-
 fusione exspiraret, effluente ex ore mox post mortem copiosa ad-
 modum aqua serosa tenui instarq;ve loturæ carniū rubicunda
 cum copiosa & viscida supernatante spuma. Cum verò ex area
 in mensam elevaretur, pro viscerum scrutinio, eadem spuma co-
 piosè admodum ex ore effluebat, apertoq;ve rictu totæ fauces

repletæ erant, ipsaqve integra quoque aspera arteria compresso
namque exterius larynge, copiose in fauces erumpebat hæc spuma,
simulque per nares effluebat. Aperto thorace pulmones in qui-
busdam extremitatibus ex albedine rubescebant, naturali colore,
sed maxima ex parte imprimis ubi costas respiciebant ex arto ad-
modum rubescant, non secus, ac si ex contusione sanguis concre-
tus in iis retentus esset: abscissis verò uno vel altero lobo, sangvi-
nis moderata, imò exigua quantitas effluebat, copiosissimè verò
ferum istiusmodi sanguineum, per omnes vel minimos quoque
meatus cum copiosa spuma emanabat; erantque pulmones spon-
giarum instar, sero huiusmodi sanguineo spumoso h. e. bullis co-
piosissimis minutis & viscidis repleti, omnesque arteriæ asperæ
maiores pariter ad minores rami, huiusmodi spuma tantum non
obstructi. Aperto cordis thalamo dextro, sanguis qui erumpebat
copiosus, admodum ater apparebat, tenuis & fluidus quidem,
crassioris tamen, quam naturaliter esse debet, consistentiæ, appa-
rebantque similiter non pauca & grandiores bullæ huius ventriculi
parietibus affixæ: sanguis similis ater & crassiusculus, facileque
coagulabilis ex sinistro pariter ventriculo: vena subclavia ut &
cava effluebat. Dum reliqua scrutaremur viscera, abscissis gran-
dioribus hepatis lobis, nihil sanguinis ex iis effluebat, nisi fortè
compressione ex porulis eliceretur, imò hepar totum ex sanguine
apparebat, grandioribus ramis vasorum inanitis, lien duriusculus
ex sanguine similiter erat, ut & renes: olfacientes ergò id, quod res
erat, arteriam magnam paulò infra cor aperuimus, ut & ramum
cruralem, item ramum ascendentem axillarem sinistrum, & similiter
paucas quasdam sanguinis reliquias, quibusdam tantum in locis
reperimus, arteria ipsa ex toto ferè in maioribus his ramis inanita.
Multa reflexiones hic quidem fieri possint, sed cum non faciant ad
rem præsentem, hoc saltem addo, verisimile videri, sanguinem ex
acido φ is injecto, ad crassitiem circulationi redditum ineptum, in
pulmonibus stagnasse, ibique repetito aëris motu, in spumam istam
ferumque rubicundum abiisse, dum interea, eodem in arteriis
promoto semper ulterius in minores ramos exindeque in venam
cavam, nihil potuit circulari per pulmones, unde viscera maio-
resque arteriæ rami omninò inanita fuerunt. Oleum φ i immis-
sum

sum cani, necem ipsi attulit, præviâ tamen magnâ vexatione: quæ-
 rulus namque ingentem testabatur dolorem, totusque infla-
 batur, & à postrema inflatione exspirabat. Sectus postea sangvi-
 nem valdè fluidum & rubicundio-rem solito exhibuit: nimiam,
 ergò sangvinis coagulationem, pariter ac ejus nimiam dissolutio-
 nem mortem inferre, abundè patet: quarum illam ab exuberante
 acido, hanc verò ab urinoso prædominante contingere, præter
 modò allegata Experimenta, quilibet experiri potest, si sangvi-
 nem venæsectione emissum, diversis vasculis hujusmodi liqvores
 continentibus excipiat, mutationesque exinde sangvini obveni-
 entes observet. *Decoctum Arsenici*, in aqua simplici ad ℥j. in-
 fusum cani, mortem miserandam cum gravibus symptomatis, *arsenici.*
 ronchis, copiosis alvi & vesicæ dejectionibus, volutionibus
 violentis, oculorum contorsionibus intulit. Videatur *Elsholtz. Solutum*
 Ego, aliquando experimenti gratia ℥ss. ℥ii. in ∇ simplici solvi, *℥ ii.*
 & licet non omnis ℥us solutus esset, illius tamen solutionis paulò
 plus ℥j. in venam cruralem canis majoris injeci. Simul verò
 atque fieret injectio, canis, qui antea semper, dum cutis scinde-
 retur, venaque separaretur, quietus jacuerat, violenter se com-
 movere inchoabat: Et paulò post repetitâ aliquoties vehementi
 altâque respiratione, cum misero & horrido ejulatu, violentaque
 corporis commotione, ex improviso, nobis nil tale cogitantibus,
 exspirabat. Aperto corpore, sangvis omnis non sine nostra ad-
 miratione & in corde & in cavæ trunco, etiam propè injectionis
 locum, omninò fluidus & tenuis instar sangvinis, quod ex canis
 strangulati vasis effluit, sine ulla coagulationis nota apparebat.
Catello modò in lucem edito, Garmannus (videtur Majoris Chir. In Catello.
Infusor. p. 103.) infudit aliquam portiunculam Sp. V. Rhenani &
 præter solitum incalefcebat, paulò post super injecit aliquot guttas
 liqvoris narcotici, & en! horrore percussus stupidus evasit. Elap-
 sa semihorula de purgante paululum insperfit, & alvo soluta ad se
 redire visus fuit. Hæc sunt ea tentamina, quæ experiundi gratiâ
 ordinarii Anatomicorum Martyres, canes sustinuerunt. In genere
 autem in Belgio observatum fuit, infusionem Diæteticam h. e. nu-
 tritionis & sustentationis gratiâ institutam infeliciter successisse,
 alterativam verò & catarcticam nunquam fefellisse.

§. V.

*Experim-
menta in
homine.*

Progressum fuit ulterius & quid humano valeat in corpore novum inventum, similiter tentatum. Milites tres gregarii primi experimentum in se ipsis ab *Elsholtio* pervasi, fieri passi sunt. Ulcere antiquo laborabat primus in crure sinistro, unde perto venæ cruralis ramo interno & ulceri vicino, beneficio Syphonis parvi aqua plantaginis injecta fuit. Alteri feбри afficto, post sanguinem per apertam medianam emissum, aqua Card. bened. Stillet. cochlear unum immisum. Scorbutica cacochymia torquebat tertium, cui similiter post sufficientem sanguinis ex vena mediana extractionem, aquæ cochleariæ portio infundebatur. Dantisci, in Nosocomio publico militi lucæa inveterata cum ulceribus in tibiis, tumore brachii dextræ, doloribus capitis horrendis, cum gummatis seu nodis in ossibus laborante, resinæ scammon. gr. vij. dissolutæ in Ess. Ovajac. ad ziii. infusa fuere, unde insequente vomitu subitanea omnium symptomatum 24. horarum spatium remissio, & post triduum ulcerum coalitio secuta fuit. Ancillæ verò ab ineunte ætate Epilepsia gravi correptæ, Resin. Giapapp. gr. vj. in ℞ Lil. convall. dissolut. infusa fuerunt, unde post vomitum talis secutus successus, ut aliquot menses ab infusione libera prorsus fuerit. Radicaliter an curata sit, nescio.

§. VI.

*Modus O-
perationis.*

Modus exercendi hanc Chirurgiam adèò magno non indiget apparatu, nec dexteritate. Eligatur ante omnia vas, in quod injiciendus venit liquor, quod sit vel arteria vel vena, aliud haud reperies. Arteria non videtur conveniens, (licet ad partem, cui liquori infuso est oppitulandum, si illa à corde sit remotior, per arteriam ad eam extensam celerior medicamento fiat appulsio) quia inexiles arterias non sine magna difficultate potest fieri instrumenti intrusio, in majoribus verò ramis ob difficilem coalitionem subsequentiqve aneurismatis metum, periculosa est sectio. Situs quoque arteriarum profundior carnibus immerfus, & sub venis occultatus, non parvum objiciet laborem, ut taceam hujus usum infusionis non ad partem quandam singularem, sed imprimis ad totam massam sanguineam esse directam; Unde primo omnium ad cor liquoris fieri debet directio, ut ex eo ceu communi

scatu-

scaturigine in omnes cæteros rivos, potestatum ejus fiat distribu-
tio. Commodior ergo est vena, sed an partium superiorum, an
verò inferiorum, & si illarum, an jugularis, an verò mediana sit
aptior pro infusione, quæritur. Sane si tunc demum salutaris est
expectandus infusionis eventus, quando in cordis thalamis cum
sangvine permiscetur, indeqve in totum corpus distribuitur, non
potest non ea vena esse commodior, per quam propior ad cor pa-
tet aditus, superiores ergo præferendæ sunt inferioribus: & licet
ex hoc fundamento jugularis sit anteponenda medianæ, hujus ta-
men & usitator præ illa faciliorqve sectio & obligatio, palman,
medianæ alterivè brachiali pro infusione relinquit. Invento sic
vase, pars ubi instituenda est operatio, linteis calidis confricetur,
vel vino calido aut aqua sambuci calida, cum Spiritu Vini cam-
phoratro foveatur, hinc facta duplici ligatura, prima citra locum
infusionis in superiori parte, quo venis ex impedito sanguinis
motu turgescantibus, facilior sit sectio. Secunda verò ultra in-
fusionis locum, in inferiori parte ne sanguis facta apertura copio-
sius effluens negotium inturbet: nisi necesse sit aliquid sangui-
nis emittere, tunc enim post sufficientem evacuationem, ista fiat
ligatura, aperiatur vena, foramine tamen digito appposito statim,
clauso, quod si clausum constet, donec (quod agiliter fiat) instru-
mentum infusorium immissum sit. Tunc soluta fascia citra injecta
liqvoris fiat legitima infusio, eusqve successiva partis superiora
versus compressione, promotio. Absoluta injectione, forami-
nis fiat occlusio, sicut in ordinariis venæsectionibus usu venit, li-
gatura ultra soluta, ut sanguinis restituto motu liqvoris infusi ad-
juvetur cursus. Instrumentorum alio opus non est apparatu,
(præter usitatum in omni venæsectione,) quam solo instrumento,
quo liqvoris fit injectio, quod vel est canalis seu tubulus argenteus
in fine angustior, parumqve incurvatus, cui annexa in extremi-
tate ampliore vesicula, medicamento infundendo plena, qua
compressa, liqvoris per canalem venæ immissum, fit infusio, ut
in communi clysmatum applicatione fieri solet: vel Sypho quidam
argenteus moderatæ magnitudinis, cujus ope per cuspidem fora-
mine venæ immissum, liqvoris fit impulsio, promptior longè & ex-
peditior, quam cum priori vesiculæ compressione, unde & hic

modus illi præferendus. Tertii modi vaporosi nempe mentionem injicit *D. Major Chirurg. infus. pag. 281.* per vasculi & laterii aut alterius instrumenti commodam applicationem. Cum transfusione, quæ sanguis non tam injicitur, quam impellitur, vel potius spontaneo motu incurrit, nobis hac vice nihil est negotii.

§. VII.

*Facilitas
operationis.*

Patet ex jam relatis, non possibilem tantum, sed facilem, quoque admodum esse hanc operationem, idque imprimis in homine, non adeo immorigero ac sunt bestiarum. Cogita, quæso, quales operationes sint cæteræ, quæ chirurgorum perficiendæ industria, ut sunt trepanationes, laringothomiæ, thoracis paracentheses, herniarum sectiones, &c. Ut taceam calculi extractionem, & partium corruptarum abscissionem, quam sive cultro falcato more Gallorum, sive cultro ignito, more Italorum instituas, ob dolorem tamen horrendum, exilientesque sanguinis rivus, &c. Rem periculosa alex plenissimam invenies. In harum consideratione ludum jocumque dicerem Chirurgiam infusoriam, in qua nullum periculum, dolor nullus infestat ægrum, miles namque iste, cui infusa erat plantaginis aqua interrogatus post operationem peractam, num intrusio canalis insignem dolorem intulisset? ferè nullum respondit.

§. VIII.

*Finis Chi-
rurgie In-
fusoriae.*

Finis, in cuius gratiam instituitur Chirurgia infusoria, & propter quem medicamenta in venas ita infunduntur, est *Medicamenti viribus infracti accelerata cum sanguine permixtio ad cor translatio, indeque per totam corporis machinam distributio, unde celerior & potentior ejus operatio.* Sine ulla namque sui alteratione, quam aliàs in prima stomachi culina, & prolongatis intestinorum tractibus sustinet, sineque alterius humoris permissione, immediatè sanguini confusum, potenter operandi exerit potentias, & sine tot meatuum canaliumque ambagibus & angustiis, è quibus alias eluctari necesse habet, recto tramite sanguini indeque cordi infertur. Cæterum cordato & conscientioso Medico hic imprimis observandum venit, quod Medicamentorum vis, dum *celeriter* in actum prorumpit, id non sine *commotione* singu-

singulari corporis ægri contingat, & dum *infracta virtute* operatur, non sine quadam *vehementia* hoc fiat. Unde non ludat imprudenter de corio humano audacter infundendo, & generosum hoc inventum stultè prostituendo. *Citò* fanè curare debet Medicus, sed simul *tutò*, & quantum fieri potest *jucundè*: *fulcire* corpus ægrum medicando, non impetu remedii nimis commovere, aut *prosternere*, *minister* sit naturæ attentus & obtemperans, non (nisi rarò) ejus *Magisteri* superbus & imperans; unde tentanda prius ea svadeo, quæ leges artis ratione & experientia Magistris sancitæ, secundum legitimam medendi methodum jubent, & non inconsideratè, primò quoque morbi impetu (nisi necessitatis urgeat immutabile præceptum) neglectis cæteris medicandi rationibus, usu hætenus receptis & comprobatis ad infusionem accedendum. Consvetis verò aliàs & approbatis remediis incassum tentatis, quamdiu aliquantula spes vel salvandi vel liberandi citius ægrum adhuc superest, ne negligentiam Medici eum perdat, quem debita ejus industria conservare potuisset, Chirurgiam hanc infusoriam generosè in usum revocet, & quo major hostis est impetus, eò generosiori remedio resistendum ipsi animosè cogitet. Suppetias scilicet cæteris remediis ferat infusio, non primâ fronte hostem aggrediatur, occasionisque pariter ac necessitatis, ut, in aliis medendi rationibus, ita & hîc summa habeatur, consideratio.

§. IX.

Ratione ergò sui scopi, habet Chirurgia hæc suas divisiones, dum primò est vel *curiosa* vel *salubris*: Illa, quæ experimentandi fit gratiâ in brutis, hæc verò, quæ medicandi gratia in corpore fit humano. *Secundò*, *salubris* porrò est ratione intentionis vel *restitutiva seu curativa*, vel *conservativa seu Dietetica*, vel ex his duabus *mista*. *Curativa* est, quæ corpus ægrum per medicamentum infusum sanare intendit, idque vel *proprie* vel *improprie seu palliative* tantum. *Dietetica* est, quæ alimento liquido infuso corpus nutrire & conservare nititur: *Mista*, quæ utrique jam dicto scopo inservire debet per injectionem medicamenti alimentosi. *Tertiò* ratione liquoris injiciendi, demum est vel *infusoria* in specie sic dicta vel *transfusoria*: hæc dum sanguinis ex

uno animali injicitur in aliud, illa dum aliquid aliud quam sanguis imittitur, de qua in præsentiarum nobis tantum est sermo. Apparet jam, non possibilem tantum, sed etiam facilem hanc esse Chirurgiam. Quæritur verò tantummodò *de usu*, quem obtineat in succurrendo corporis humani defectibus, partim quibus in affectibus sit congrua ejus usurpatio, partim quale medicamentum sit infundendum, pro obtinendo salutari scopo. Quod ut eo melius decidatur in cap. 3. propterea

CAP. II.

Præsupponendorum considerationem

continet.

§. I.

INnumerabilem si dixerim causarum morbificarum esse exercitum, qui vitæ nostræ quotidie insidias struit, minimè me erraturum existimo. Ita ut miraculo simile videatur, vel unicum momentum hominem supervivere posse; Missos jam facio fortuitos casus, qui nos exagitant, omnem externorum insultum, aëris, cibi & potus reliquarumque non naturalium dictarum rerum omitto vires. Saltem quot & quam atroces exsurgant, primarum viarum h. e. primæ assumptorum alimentorum elaborationi, scoriarumque ab utili chymo separationi dictarum partium vitio, calamitates, exactius considerarem, nisi fermentatio sanguinis, ejusque in horas mutabilis status, me ad se traheret. *Vix namque amplius dubitat aliquis, statum nostrum ut salubrem & floridum, ita & morbosum & languescentem ex sanguinis fermentatione, partim immediatè, partim mediatè dependere; Est namque corpus nostrum instar machinæ hydraulicæ, à contento intrinsecus liquido (sanguine) diversimodè n. otæ, pro cujus liquoris ratione diversa, (ex fermentationis varietate oriunda) diversimodè quoque se habet machinæ integritas & motus. Dependet autem hîc particularum purpureum hoc nectar, componentium motus intestinalis & agitatio, qui fermentationis venit nomine, ex duplici isto Θ e, acido & Urinoso seu alcali volatilibus,*

*Præsuppos.
I. Fermentationem
sanguinis
esse fundamentum
status salubris & aegri.*

tibus, quo in solutorum concursu, & in se invicem actione,
 reliquæ quoque particulæ nimis, se commoventur & agitantur.
 Actio hæc Θ ium istorum in se mutua oculis conspiciendam se præ-
 bet, estque satis manifesta, quando, dum pura seu impermixta,
 aliis principiis existunt, effervescentiæ excitant impetuositates:
 sed in fermentatione magis occulta eorum est pugna, ob inter-
 textum aliarum particularum, simul agitatarum &c. Non reji- *Fermenta-*
 cio hoc loco probabilem valdè eorum sententiam, qui in cavitate *tio tamen*
 cordis sinistra, fermentum quoddam ponunt vitale, spiritibus *cum effe-*
 vitalibus imprægnatum, & vitaliter illuminatum, quod transmu- *vescentia*
 tati cruoris (venosi) in sanguinem (arteriosum) est causa sufficiens, *non confun-*
 prout sanguinis in spiritum vitalem transmutationi præest, ut lo- *denda.*
 quitur Helmont, Blas human. §. 22. Quod fermentum jam in
 ovi puncto saliente radicum, ob spirituum abundantiam, Θ ium
 volatile esse, omninò mihi persuadeo, ita, ut sicut in chylica-
 tionis culinâ, summus coquus est de Naturâ acida volatili, ita in
 sangvificationis, & renovatæ in sangvine fermentationis officinâ,
 Θ ium volatile & luminosum, ceu præses summus prævaleat. Est
 tamen, ut omnium aliorum, ita & hujus fermenti potestas, licet
 mirabilis, tamen limitata, ut sanguinem certo modo requirat præ-
 dispositum, pro receptione debitæ suæ activitatis, (cum non
 quidlibet agat in quodlibet) quæ præcedanea sanguinis dispositio,
 à Θ ium istorum duorum acidi & alkali volatilium conditione de-
 pendet, quos (fermentum cordis) instar fermenti pistorii in fari-
 naceâ massâ, excitat ad fermentationem, certumque fermenta-
 tionis characterem vi suâ Θ niâ volatili simul iis imprimi, unde
 his duobus Θ ibus legitimè se habentibus, debita sanguinis fit
 fermentatio, spirituum vitalium fit elaboratio & illuminatio, totius-
 que microcosmicæ Republicæ aureum tunc viget seculum.

§. II.

Sed turbatâ istâ Θ ium horum harmoniâ, & læsâ hujus
 sanguinis fermentatione, heu, quantæ procellæ in continenti
 corpus nostrum obruunt! *Aut imminuitur enim & deficit ista*
 sanguine fermentatio, unde chronici quamplurimi exurgunt
 morbi, Cachexiæ, masculorum pariter ac foemellarum, leuco-
 phlegmatix, anasarçæ, &c. & spiritibus non ritè exaltatis, nec

elaboratis, actiones omnes langvent, torporque profundus, obfi-
det membra, & succus alibilis recens apportatus, in viscidum fa-
cessit liq̄vamen, pituitæ excrementitiæ nomine à veteribus appel-
latum, sangvisque tandem periculosè concrefcit: aut *aboletur*,
quod seu pedetentim seu confestim fiat, quid nisi syncopes, virium
extremas prostrationes, & mortem ipsam denique affert: aut
augetur impetuosè, unde ardores corporis, intumescentiæ, rapi-
dus sangvinis motus, inquietudines, febres ardentes, pleuritides,
anginæ, morbilli & variolæ, &c. aliique hujus generis affectus:
aut *depravatur* vitiosè, quod ut mille modis fieri potest, ita & mille
inducit calamitates: hinc namque uterinorum affectuum, passio-
nis, sic dictæ, hysteriæ, scorbuti, uteri, luis ȳæ &c. fœcunda
seges. Omnia hæc vitia, unde, nisi ex Θ ium in sangvinea massa
ametria & vitiata harmonia derivanda erunt? Nunc enim ambo
non ritè ab aliis particulis commistis temperata sunt, unde nimis
acria, impetuofam effervescentiam concitabunt, nunc ab aliis *nimis*
obruta, deficientem reddent fermentationem. Nunc unum al-
terum multum præponderabit, unde *ab acido*, quod subito toti erit
hostile & venenosum, periculosa sangvinis concretiones, indeque
fermentationis notabiles defectus, testibus canibus, ex acidorum
infusione, ob coagulum sangvis expirantibus, de quibus supra c. r.
§. 4. sicut quilibet sangvis recens emissus, acidi affusione con-
crefcit: *ab alcali* verò insignes sangvinis dissolutiones, omnimo-
dæque fermentationis abolitiones: *ab utriusque* tum inter se, tum
cum aliis commistione, mirandæ sangvinis alterationes, ob fer-
mentationis depravationem. Indicibilis namque hinc emergit
 Θ ium varietas, siquidem quot sapes, tot adæquatè Θ ia, totque
simul diversa fermenta: *acidum* nunc est Θ licum, nunc Θ osum
nunc Θ osum, nunc Θ sum simpliciter, nunc Θ osum, nunc auste-
rum, nunc acerbum, nunc alias saporum monstrat differentias:
alkali nunc est subtilius & acrius, nunc Θ temperatius nunc ama-
rum, nunc penetrans adstringens, nunc moderatè dulcescens, nunc
alias innominatas & anomalas monstrat differentias: hæc nunc
inter se, nunc cum aliis diversis mista, contemperata, exaltata, im-
mutata, quas non alias prodent differentias, sub Θ si nomine ve-
nientes? Quas non diversas excitabunt fermentationes? Quot,
quæso,

quæso mutationes, & in sapore, & in cæteris qualitatibus exhibet
 mustum, dum fit vinum & dum per reiteratas fermentationes de-
 generat in acetum, hinc l. denuò aut rancescit, aut vapescit, aut in
 vermes abit &c. unde Θ ium differentias, ex aliâ atqve aliâ con-
 temperatione & compositione cum aliis particulis, & inde fermen-
 tationum vicissitudines varias, vel manu palpate poteris. Idem
 in sanguine fieri cogites, in quo variæ istæ Θ ium combinationes,
 & syn. l. ametriæ, quotidiè ferè eius statum mutant, & conditionem
 alterant. Quanta namqve assumptorum diversitas, tanta saporum
 in succis nostris alteritas, & fermentationis varietas. Non equi-
 dem me latet, suprema fermenti stomachici potestas, omnia as-
 sumpta, sub acoris Dominio in Θ sum volatile tandem, bilis adju-
 mento concurrente transmutantis, sed & hoc scio, fermentum
 hocce singulis ferè prandiis & cœnis, sub saporum, cæterarumqve
 qualitatuum suarum latitudine insigniter variare: imò multas qua-
 litates, quorundam ciborum, illæsas pertransire stomachi angu-
 stias, imò sæpius hoc contingere, ut vel acidum nimis, vel non
 ritè volatilifatum, vel viscidum vel ratione aliâ deficiens ex sto-
 macho per pylorum effluat alimentum, in intestinorum verò gyris
 tum ab acido pancreatis stagmate, tum ab amaro & urinoso bilis
 liqvore, varias alterationes & saporum ac proprietatum differen-
 tias suscipiat. Silentio prætereo hîc exotica fermenta, quæ sub-
 contagii formâ in nos irruunt & fermentationis in sanguine mo-
 tum naturalem, mirum quantum turbant: sunt namqve & ipsa de
 Θ ium profapia, nunc *alkalium volatile*, unde febrium mali-
 gnarum, petechialium & pestilentialium, (de quibus vid. *Pauli di-
 gress. de febr. malign.*) nunc *acidorum*, unde scorbuti, luis φ ex,
 dysentericæ epidemicæ, multiplicativa propullulant germina.
 Ingens hæc Θ ium varietas, sub duplici Urinosi & acidi in Θ so
 conjuncti, vexillo militant, eam tamen sub unitatis numerum Θ is
 cujusdam primî, alii revocant: Omnis autem (in genere) quæ-
 cunqve salium varietas, ex principiis mechanicis, magnitudine,
 scil. figurâ, texturâ & motu, tum sui ipsius, tum aliarum, cum quibus
 coalescere, particularum definienda venit.

§. III.

Præter fermentationis hæc læsiones, & spiritus vitalis *Præsuppos.*

2. *furorem* sanguinis primarius incola, & *Oeconomus* nostræ vitæ, interdum
Archei tur- suas graves quoque patitur exorbitantias, sæpiusque, (c. sit impe-
bare actio- tum illud faciens Hippoc.) impetuosè nimis agitatur, rapideque
nes. nimis commovetur, unde ingens actionum animalium imprimis
(ab hoc spiritu ceu primo Rectore dependentium) *perturbatio*
succedit. Quocunqve enim modo à causa aliqua occasionali læ-
datur (irritari dicunt multi cum *Galeno*, in furorem agi loqui amat
Helmontius) mox extravagantiis suis insolitis totam nostram per-
turbat *Oeconomiam*, hinc scil. phreniticorum emergunt deliria,
hinc vigiliarum inquietudines, hinc convulsivæ membrorum con-
torsiones, & Epilepsiæ Herculei insultus, hinc tenebricosæ vertigi-
num obscuraciones: ut non dicam de enormi ejus in omnes ope-
rationes dictaturâ, dum Idearum sequitur ductum, sive ab extrin-
secus advenientibus peregrinis pingatur, sive graviorum ex affe-
ctuum eas interno concipiat motu, harum enim consideratio ad
hunc locum non pertinet.

§. IV.

Fermentationum ista vitia, & *Archei* perturbationes, ut cor-
rigantur, promptum sæpè & tantum non præsentaneam postulant
remedium, quodque, quantum fieri potest, intemeratis agendi
potestatibus agat, quod agere debet. Et fermentationum quidem
labes, quæ ratione melius, quam Θ nio emendabitur remedio,
modò sine sui immutatione sanguini permisceatur, quod dum per
Præsupp. 3. os recipitur, vix sperare licet. *Magnas enim alterationes, sæpè &*
Medica- *virium jacturas subeunt ferè omnia assumta, imprimis stomachi*
menta in *& intestinorum viis, tardoque gradu in mesenterii & thoracis*
primis viis *lacteis ad cor prorepunt.* De hoc quis dubitare velit, qui stoma-
multum al- *chici fermenti varietatem quidem, (licet ut plurimum acidum vo-*
terari. *latile vel sit vel naturaliter esse debeat) simul tamen & menstrualem*
solutivam, ac fermentalem transmutativam perpendit potentiam?
unde in pultaceum transmutata alimenta cremorem, quicquid ante-
rà obtinebant, facultatum deponunt. Tantam, talemque altera-
tionem non quidem in medicamentis fieri, putandum, insignem
tamen eam esse (habitâ tamen præparationis ratione, quæ ea nunc
magis nunc minus patentia, reluctantur illi menstruo) eorum cum
alimentis medicamentosis analogia, dum plurima ex vegetabilium
petitâ

petitâ classe, nonnulla ex animalium genere hausta, facillè periva-
 det: inprimis cum superatis fermenti stomachici molestiis, dum
 adhuc in intestinis obvios habeant Dracones (ut eleganter dicun-
 tur à *Tackio Orat. de Chryfog. animal. & mineral. p. 16. 17.*) Ori-
 entalem unum, lixiviali Sso \ominus e impregnatum, Occidentalem
 alterum, acido \ominus ino menstruo armatum, cum quibus ipsis denuò
 pugnandum est. Ut silentio præteream lymphæ miscelam in re-
 ceptaculo communi, unde nova ipsis accedit impressio, adeò ut
 quædam assumpta per se indifferentia, in primis viis ex istorum suc-
 corum concursu, fortè & connexu, demum in medicamentum
 abire videantur. Mineralibus generosior quidem est animus, &
 non adeò facillè dictorum succorum potentiis auscultant, illibatis
 tamen ea procedere agendi viribus, vix sibi persuadebit, qui ea
 non secus, ac omnia cætera medicamenta pro varietate subjecto-
 rum, varias exerere vires (de ordinariis loquor remediis, quæ
 tyrociniarum & Chymiarum proponunt compilatores, nam de
 majoribus arcanis, & iis, quæ diffusionem radiorum operantur,
 aliter pronuntiandum, de quibus inferius) dum ea nunc citius,
 nunc tardius, nunc fortius, nunc debilius, aliove modo variè
 operari, Æmque eundem nunc adstringere, nunc laxare, observat.
 Ex succorum namque horum \ominus inorum virtute contingit, quod
 non tantum in diversis subjectis, sed in eodem, unum idemque
 medicamentum, varias exerat virtutes: dum v.g. eadem pilularum
 dosis, nunc multum, nunc parum, nunc nihil operatur: quod ex
 fermenti stomachalis majore vel minore acore, purgantium vege-
 tabilium vim, in \ominus e volatili acri consistentem, figente oriri facillè
 patet ex eò, quod canes, ut supra §. 4. cap. 1. demonstratum,
 difficillimæ sint purgationis, per medicamenta ore assumpta, cum
 teste *J. D. Majore, in Chirur. Infus. prodrom. gr. 24. vitri gii*
perifati, nullam dejectionem in cane produxerunt, cujus tamen
vel 3. grana supra & infra non sine periculosorum symptomatum
concurfu, nostrum corpus exagitant. Quale autem acidum in
stomacho canum resideat, vel ossium deglutitio & in ventriculo
dissolutio abundè demonstrant: unde & purgatio per venam in-
jecta, quia à stomachi acore non fuit infracta, citò & patenter in
cane operatur. Simili modo ii ægri, qui melancholici, ut dicunt,

sunt temperamenti, vel melancholicis laborant affectibus &c. h. e. in quibus acidum abundat (nam melancholia, Hippocrati est acidus humor) difficilis sunt purgationis: unde & Spiritus Oli, omnium purgantium vim aut imminuit, aut planè tollit. Eadem ratio est cum opio, cujus oleosum volatile sal, ab acido fixatum, omnem narcoticam & somniferam deponit virtutem, unde & canum vigilantia, vix ejus ingenti dosi potest debellari, ut supra c. l. dictum. Hinc etiam melancholicis phantasmatis obnoxii, ob acidum in iis abundans, præter alias causas, ab opio vel non vel difficulter ad somnum deducuntur. Venena animalium innoxie assumi notum est, eaque ex perturbationibus oriri, *Helmontio* acute docente, hætenus à multis creditum fuit, unde & morfu tantum lethalem inducant noxam. Sed modernorum Italorum, imprimis *D. Redi, Archiatri Florentini*, experientia manifestat, in viperis liquorem salivalem in dentium vesiculis contentum, expressum, in quocunque liquore assumtum innoxium esse, sin verò vulnere vel levi tantum cutis incisuræ illinatur, seu ex viperâ vivâ, seu ex, quocunque in statu, motua fuerit desumptus, lethum indubitato inferre, frustra etiam applicato, decantato isto serpentino lapide, ex pileatis serpentibus confecto, quod præter tract. de hac materia impressum ipse Autor frequenti experientia confirmatus, mihi sanctè affirmavit, cum aliis quibusdam de hac materia, quæ timor abusus hîc scribere prohibet. Unde & *Celsus, Venena animalium non potu sed vulnere nocere*, scite docet. Hinc & *Psyllii* securè venenum quodcumque ex vulnere à venenato animali inflictò exurgere valent, sed sin levem quandam oris habeant læsionem vel parvam exulcerationem, suctu isto intoxicantur. Unde quæso illius rei ratio petenda esset, nisi succorum in primis viis stabulantium activitas, venenorum quoque eludat aliàs insignem energiam: & quid de salivæ adversus animalium venena efficaciâ dicatur, ceu omnibus notum hic relinquo. Quare & ob horum succorum diversam rationem, fastidit & non sine singulari læsione assumit istud medicamentum unus, quod alius ceu *Ambrosiam* exoptat: licet per consuetudinem vel longam annorum seriem, alteratis succis istis, idem postmodum, sine alteratione assumamus. Balsamum istud omnium florum *Mel*, à *Democrito* ad vitam longam internè

maximè comendatum fuit, unde & senibus illud præscribit *Aetius*, propterq̄ve singulares dotes, jam pharmacopæorum magis quam coqvorum ornat officinas, unde & sunt, qvi Mulsim ob salubritatem vino præferunt. Sed in quibusdam propinatum mel, vel quædam mellita, ingentes stomachi inflationes, tormina, cordis angustias, aliaq̄ve hujusmodi symptomata concitare videbis, quibus scil. à succis istis, melli adversantibus, tantæ excitantur effervescentiæ: id quod de *saccharo*, quod tamen cum ☉ & S. V. tam elegantem consanguinitatem fovet, in hypochondriacis similiter ad oculum patet, quæ si de seq̄iori sint sexu, suffocationis uterinæ dictæ, patiuntur turbulencias: quot e contrâ & quantis in in summis deliciis positum est saccharum? Quibus nempè succi isti blandè & Naturæ consveto modo operantur. Ordinariæ sanè medicorum sunt querelæ, medicamentum propinatum uni salubriter, sine fructu esse applicatum alteri, imò interdum noxas intulisse huic, quod illi panacæ vice fuerat, iisdemq̄ve licet conflictati fuerint ægritudinibus. Tanta succorum horum in primis viis est vis, in alterandis partim, partim & imminuendis medicamentorum facultatibus; unde eò meritò incumbendum sedulò, ut (in gravioribus imprimis vel contumacioribus affectibus) sine istius alterationis susceptione, immediatè eò portentur, ubi eorum requiritur adjumentum. Quod si medicamentum immediatè sanguini permisceatur, idem sine ulla sui alteratione operaturum, vix credo; unde & infusa quædam medicamenta, non immediatè, sed certo interjecto temporis spatio, vires exeruere fias: sed gravem illam & adeò notabilem in primis viis nunquam experietur, unde, & medicamenta, quæ canem per os non purgant, nec narcosin inducunt, injecta tamen feliciter operantur. Cum econtrâ, medicamentum in primis viis jam non leviter immutatum, eandem tamen in sanguine sustinebit alterationem, quam idem immediatè infusum.

§. V.

Adhæc dum in sanguineâ massâ, spiritibusq̄ve ipsis altius radicum est malum, sævisq̄ve sæpius & periculosis paroxysmis se prodit, longa minis assumptorum est mora; antequam cum sanguine commisceantur, ut novas Naturæ succumbenti ferant suppetias.

tias. Viæ namqve quæ cognitæ hæctenus sunt, post Oesophagum & stomachi cavum, longæ & implexæ intestinorum circumgyrationes, per quorum porulos in lactearum ramulos, transudat remedium, & exinde per glandulas ad receptaculum commune abit, unde cum lymphâ ex partibus inferioribus ascendente (falsitatis enim jam satis convicta est *Bilsi* de motu roris sententia, tum per lymphaticorum ligaturas & valvulas, à *Ruyfch* detectas, tum per *J. H. Pauli anatomien*) per communem lymphaticorum truncum ramo axillari cavæ infusum, ad cor demum descendit, deferri namqve aliquam contentorum in intestinis partem, ad hepar, experimentis nondum comprobatum est. Quæ medicamenti mora eò erit periculofior, motusqve tardior, si medicamentum per se non sit mobile seu volatile subtile & penetrans, sed potiùs sit fixum, terream, aut concretum; unde eò tardius movebitur, faciliusqve hinc inde adhærescendo, longiores multò moras nectet. Præterea, quasdam ejus partes ad loca Urinaria ex mesenterio, ad uterum in gravidis, ad mammas in lactantibus abire, valdè probabile à modernis est redditum. Urgente E. necessitate debile tardumqve auxilium afferunt per os assumpta medicamenta, quæ tamen per se aliàs satis sunt vigorosa.

§. VI.

Præsuppos.
IV. Variare
admodum
medicamen
ta secundum
operandi
rationem.

Sunt namqve stupendæ medicamentorum etiam simplicium potestates, quæ in suâ simplicitate sunt sufficientes ad sanationem omnium morborum, modò legitimè ab artifice cognitæ, ab ergastulis concreti, quibus sæpè devinctæ latent liberentur, ut ad majorem operandi libertatem deductæ felicius operandi virtutes mirabiles & multifarias pandere queant. *Hoc namqve certum est, magnam in medicamentis, quoad operandi modum, esse varietatem.* Non considerabo subjecti, in quod agere debent, in horas mutabilem statum, de qua supra, nec præparationis necessitatem, secundum quam propriæ virtutes nunc in lucem protrahuntur & exaltantur, adjunctorum concrementorum sæpius sepultæ sub cortice, nunc verò valdè operè alterantur & immutantur, qua ratione chymica quamplurima, artis potiùs, quàm Naturæ vi Nativâ agunt. Sed modum secundum quem simplicia (de compositorum enim inutili & pomposo apparatu nil dicam) operari viden-

videntur, quantum præfens requirit negotium, considerabo. In genere verò nunc *corporali agunt contactu*, hoc est, materiali suarum partium cum succis nostri corporis imprimis sanguine connexionu & miscela, nunc verò *virtuali tantum operandi virium diffusionem*, & radio velati vel aspectu sui, quod occultarum vulgo *operatur* qualitaturn imaginariæ adscribitur potentia. Hoc posteriori qui *virtuali* agunt modo, eis imprimis succurrunt affectibus, qui vel ab Archei *facultaturn* emanant fonte, vel ab ejus potenti curantur Dominio; in quem *diffusione*. virtutes suas exerunt vel idearum suarum Tincturam imprimendo, vel novam ideam exuscitando, vel radiativâ suâ vi illuminando, vel odore suo eum delectando & exuscitando, vel sub amuletorum forma insensibiliter influendo. Legantur ea, quæ solito acumine *Helmont. tr. de verbis, herbis & lapidibus*, de ☿ in ▽ macerato ejusque diffusâ vi dislerit, item de vi radiativa ♀ rum metallicorum benedictorum, utpotè quibus correctis ac perfectis tota morborum cohors auscultat (de quibus videatur *Polemann. de ♀e Philosoph.* ut & observatu dignissima cura à *Sebastiano Bartolo Pro Regis Neapolitani Medico*, anodyno ex ♀e ♀is peracta, cujus relatio annexa prostat ejus *tractatui Exam. dogm. Art. Medice*) ut & de singulari virtute, quam nudus contactus lapilli Buttléri olei olivarum integræ lagenæ communicavit, *tr. Butler.* Multa namque sunt, quæ sub minima mole & pondere ingentes producant effectus, vixque deglutita stupendas subito exferunt energias. Meritò hinc consideranda venit bufonum hoc in genere magna virtus, quam externo usu tantum præstat, dum omnem quamcunque Hæmorrhagiam fortiter compescunt (quod similiter umbilicus marinus ex lapidum genere cum salivâ ex averfa parte applicatus præstat) & ☐æ in continentiam quamcunque etiam ex vesicæ dilaceratione ortam, corrigunt, teste *Heer. observ. 14.* & repetita Anglorum experientia, perfectumque pestis Xenexton constituunt. Officulum ejus non dentium immanes odontalgias tantum sedat, sed & pulsibus infantum applicatum insultus eorum Epilepticos sistit, ex affectibus nutricis enormibus contractos. Usnea manu detenta, sanguinis ex secta vena impedit eruptiones. Manus longa tabe vel etiam alio morbo interempti cadaveris, suo contactu excrescentias tollit, quod *Helmontius* primus docuit, & Angli aliquoties

eres feliciter experti sunt, uti manus mortui infantis maculas navesque maternos delet. Odores quid valeant, notum est; quis enim non observavit aromatum odores dumtaxat gustatorum confestim lypothymicos reficere, & debilitatos roborare? unde sapiens *Democritus* odore panis vino aspersi, labentem jam vitam ad aliquot dies sustinuit: moschata suffocationes excitant mulieres, quas castorei odor tollit, & graveolentia sæpius sopitas revo- cant Epilepsias. Sunt nempe odores, qui dolores capitis, nauseam, vomitus, tussis, singultum, vertiginem, Epilepsiam, Apoplexiam, dysenteriam, movent atque sui contagio inurunt. Suntque idcirco & alii, qui consimili modo eadem sanant, aut saltem mitigant, si radicem fixiorem habeant. Ut expertè loquitur *Helmont. Tr. Imago fermenti imprægnat. massam semine §. 20.* Non destituuntur quidem corporeis effluviis odores, sed eorum corporeitas nihil facit ad hos effectus; nam quicquid agunt, odoriferam inducunt impres- sione, sæpiusque, sine ulla in naribus alteratione Archæum tamen afficiunt. Sic enim pestilens odor naribus non perceptus, Archæum horrore quatit. Multa dicenda restarent de Amuletis, eorumque influentiis, (utut quædam sint ex his, quæ & suas emit- tunt Aporrhæas) & insigni Jaspidis, Athitis, Bufonitis, Corallii, Saphyri, Hæmatitis, Persicariæ, Pæoniæ, Scrophulariæ, Vincæ Per- vincæ, Sambuci è Salice, unguis Alcis, Dentis Equi marini, corii serpentum & humani &c. efficacia, nisi ad alia properarem, cum omnia ea medicamenta, quæ virtuali potestatum agunt radio, ad Infusoriam Chirurgiam nihil faciant, sed potius, quam diu optatos præstant effectus, ejus praxim omnino excludant. Plura qui cupit, elegantissimum citatum supra legat *Helmont. tractat; Ut & supra citat. Tractat. Bartoli Exerc. 10.*

§. VIII.

Ad ea ergo, quæ corporali agunt contactu, actuque san- gvini materialiter sese immiscet, me convertito, eaque sub saporum formam se nobis præcipuè manifestare, reperio, licet & alias habeant proprietates, secundum quas multipliciter operari soleant. Sapo- rum vero duas imprimis differentias notat *Helmont, unum* nempe, per quem res sunt acres, amaræ, salis, quem sensit salium esse digni- tates & officia: alter verò est specificus, semini nempe appro- priatus,

priatus, vel feminalis. Medicamenta ergo, quæ saporum sub forma, h. e. salium suorum virtute in nos agunt, ea contactu corporali succurrunt nobis, quatenus nunc noxia, causas nempe occasionales, tollunt resolvendo, abstergendo, exhalando, & expellendo, quæ proprietates salibus sunt congruæ, nunc quatenus læsam in sanguine fermentationem corrigunt, & emendant, quam à salibus ortam, Salia quoque conservant & restaurant. Hinc generali vel acris vel acidi sapore se contrariam vim salinam infringere testantur remedia, quatenus vero specificus concurrat sapor, ejus singulari corruptioni vel alterationi in corpore succurrere manifestant: v. g. sub communitate acrimoniæ volatilis, specificè cochlearia & nasturtium scorbuto fumaria Ictero, centaureum minus febribus, cappares & fraxini cortex splenibus conducunt &c. De quo vid. *Tackenii Hipp. Chym.* Metiri quidem caloris & frigoris gradus per sapores nituntur scholæ, ceu proprietatum cunctarum opifices, sed notanter *Helmont.* differit. *Tr. Dispensat. modernum §. 16.* Tandem & singulis rebus specificus sapor, qui proprietatem deberet docere, si quid aliud externorum signorum. Est nempe præter acuitatem Cinamomi peculiaris gratia in sapore, quam in ullo vix reperies simplici. Sic gentiana Enula campana &c. præter communes amarores, specificum saporem habent, qui subter regulas ob singularitatem propriam quorumcunq; simplicium redigi nequit, solusq; proprietatum singularum est accusator & distinctor. Oraculum sane *Hippocratis lib. de veteri medic.* aptè inculcat, non calidum, frigidum, humidum, aut siccum esse, quod magnam agendi vim habeat, verum amarum & salsum & dulce & acidum & insipidum & acerbum, quæ contemperata nulla molestia nos afficiant, dum verò secreta per se extiterint, nobis nocent. Quæ omnes saporum saliumque sunt proprietates. Quid mirum ergo erit, si contrariorum Specificorumque saporum potentiis curentur, à salibus & saporibus inducta mala? Rem in animalium & vegetabilium familia se ita habere apertum est, in mineralibus quam plurimis, imprimis quæ de salium aut sunt profapia, aut ipsis cognata probatione quoque non eget. In metallicis paulò difficilius videtur negotium, sed multa ex his imprimis fixa & quasi terrestria ad salium classem revocari possunt, dum lixivialium ferè imitantur

naturam, acidum quodvis p. n. absorbendo & sudores pariter, ac urinas sic provocando. Sed majora ex iis parata arcana separatione preciosi nuclei à duro concreti cortice, sunt vera specula lucentia, quæ ita vim habent penetrandi, illuminandiq; *Archeum*, à suis erroribus, furoribus, atque defectibus, quod illum restituant in nitorem *Tinctura totalis perfectionis*, ut loquitur *Helmont. cit. loco*, de quibus nihil in præsentiarum est, quod dicam, cum iis instructus non opus habeat Chirurgia infusoria, cum illorum vis & operandi promptitudo sufficienter Medicum nobilitet speique ægri abundè satisfaciat.

§. IX.

Omnia volatilia cæteris medicamentis sunt potentiora.

Cæterum in medicandi virtute, ex salibus, volatilia cæteris palmam præripiunt, sive in nativis existentia ingerantur cum cæteris concreti partibus mista, sive quod melius ab iis separata per Chymica artificia, forsan & alterata seorsim applicentur. Quæ fanè & ipsa, & quæ eis cognatæ sunt naturæ multa præstant, sed ipsa ut plurimum etiam salibus maritata reperiuntur, vel iis saltem amicè admodum se jungunt. Jungunt sese fanè libentissimè alkalibus, tam fixis artificialibus, quam volatilibus naturalibus, subtili mediante acido, quod in se gerunt, sicque volatilium potentias partim temperant moderatè, partim quodammodò exaltant, ipsaque sub nativa sua pingvedine digestionis nostræ reluctantiâ, connubio istorum nobis sunt magis appropriata. Præprimis alkalia fixa, quæ sulphuris, h. e. acidi obscuri cum volatili fiunt colliqvatione, si volatilifentur magnorum pharmacorum adæqvant potestates. *Quippe vi incisionis, resolutionis, & absterfionis, delata ad limen usque quartæ digestionis tenacitatem coagulatorum in vasis fundamentaliter tollunt*, attestante id *Helmontio*, inter quæ alkali Tartari volatilifatum præeminet, dum ad succedaneas liquoris Alkahest dignitates accedat, Quod si alkalibus istis adjungantur olea nata propria, debitaque circulatione abeant in Elixivia parva mirabilia, (ut ea vocat *Tachenius p. 37. & 155.*) efficient in magnis morbis, quod de illis speratur, dum sese in prima nostra constitutiva ingerunt, de quibus videatur *Helmont. Tria Chymicorum principia &c. §. 84.* quorum cum non unusquisque possit esse possessor, imprimis cum præter occultam digestionem etiam singularis.

gularis vasorum apparatus à quibusdam requiratur, quæ duo sanè tam ad fixandum quam volatilifandum plurimum præstant, à modernis ceu succedaneum substituitur Sal volatile, ut vocant, oleosum seu aromaticum, in quibus partes aromatum volatiles oleosæ, vel eorum plantarumque aromaticarum olea nata, beneficio S. V. salis volatili *ci juncta non contemnenda in quam plurimis affectibus exhibent remedia. Sed ut ad scopum jam redeam, & de utilitate Chirurgiæ Infusoriæ, quædam disseram, succedit in

CAP. III.

Conclusionum de Chirurgiæ infusoriæ usu Explicatio.

§. I.

Totum negotium, quod de Chirurgiæ infusoriæ adhuc viget, est de ejus usu, quem medicando præstare valeat, quibus scilicet in morbis conveniat, & quisnam liquor sit infundendus; Prioris decisio est facilior longè posterioris determinatione, cum nondum experientia satis demonstratum sit, quid quodlibet medicamentum immediato sui contactu in sanguine agat, ut taceam ipsius sanguinei liquoris obscuram adhuc valde crasim. Nihilominus tamen paucis conclusionibus animi sensus, idque generaliori saltem discursu, prodam, salvo interim aliter, & rectius fortè, sentientium judicio.

Conclusio I.

Chirurgiæ Infusoriæ legitime administrata per se semper est utilis, interdum etiam necessaria, sed debito tempore applicanda est.

§. I.

Applicatur eo scilicet fine, ut cito & potenter operetur, hoc est, *Est utilis, defectibus nostris succurrat medicamentum, ut supra cap. i. §. 8. non noxia.* dictum. Qui scopus per se salutaris & exoptatissimus est. Quod si observentur necessariæ conditiones, & debitæ circumstantiæ, tam ratione ægri, quam ratione medicamenti, quibus nempe in morbis, & quo medicamenti genere, quævis dosi &c. conveniat,

non potest non emergere exinde sperata utilitas, & per se nihil evenire mali. Quod ut de omnibus in genere medicamentis verum est, ita quoque de infusione valet.

§. II.

Est necessaria

Contingit verò interdum, ut & necessaria videatur infusionis celebratio. Cogitemus enim ægrum cui vel ex paralyfi vel etiam convulsione musculorum & fibrarum nervearum œsophagi, omnis ablata est deglutiendi quicquam potentia, tam in quam extra Apoplecticos aut Epilepticos vel uterinos insultus: vel cui ex vaporibus Glaceis & stipticis in hypochondriaco & scorbutico affectu, loqveta (id quod in Jcto quodam observavit *desideratis. D. Michaël.*) & simul deglutiendi facultas aufertur, id quod etiam ex infuso radicis Symphiti majoris epoto fieri, observavit *Hechsteterus Decad. 3. cap. 5.* Vel observemus, quando fauces præclusæ sunt, aut tonsillarum tumore aut partium vicinarum imprimis laryngis & œsophagi musculorum inflammatione in angina: in qua vel pro aëris transitu, interdum arteria aspera in Laringothomia perforatur. Et posito esse apertas fauces, tantus tamen horror sæpius invadit ægrum, ex aspectu solo remedii, ut quodcunque potius patiatur malum, antequam vel tantillum sva-veolentis licet & insipidi degustet medicamenti, ob id tantum, quod pharmacopæam oleat, in quibus etiam isto horrore adeò ligatum est sæpius ventriculi orificium, ut nihil omninò admittat, aut si admittat, dicto citius denuò superiora versus rejiciat. Familiare quamplurimis in morbis est symptoma obstinatus vomitus, ut quicquid ingeritur, in momento denuò emittatur. Quid dicam de Lienteria, in qua omnia assumpta & sic etiam medicamenta sicut deglutita sunt brevi post per alvum excluduntur; Aut cœliaco affectu, in quo assumpta in ventriculo alterata quidem sine ulla tamen heterogenei ab eo, quod Homogeneum nobis est separatione, & per vasa in corpus distributione egeruntur, vitio vel ductus, per quem biliosus pancreaticusque succi destillant in intestina obstructi, vel ob infarctos vasorum lacteorum, à mucopituitavè viscida illa, copiosiore & crassiore, qua ordinario intestinorum parietes oblinuntur. Forsan & *D. Majoris* suspicio locum habet, dum ex adstrictione osculorum vasorum in intestina hiantium,

tium, vi medicamenti acidi & *Q*lici, distributionem medica-
menti omnem impediri asserit. His similibusvè in casibus si ma-
lum urgeat, externa verò remedia sint nimis imbecillia, ut & in-
terna, (quod frequentissimè obvenit, idque ob alterationes, quas
suscipiunt in primis viis, vi de *suprà cap. 2. §. 4.*) quid tentare aliud
poteris, nisi Infusoriam Chirurgiam? vel si omnibus aliis frustra
tentatis ad extrema perventum sit, ita tamen, ut nondum mors
fores pulset, nihil tamen appareat, quod fieri debite possit, uno
verbo, si pro deplorato habeatur æger: ne eum relinivas, extrema
potius tentes in extremis, unde chirurgia hæc tunc maximè neces-
saria erit. Rectè enim *Fracassatus cit. supr. loco p. 425. deploratos
eam respicere morbos*, asserit.

§. III.

Sed dum adhiberi debet, observandus est imprimis tempo- *Applican-*
ris articulus. Occasio nempe est præceptus, Autore *Hippocrate di tempus*
sect. 1. Aph. 1. quæ semel elapsa à posteriori eam ob ejus calvitium *sit status*
nunquam deprehendere poteris. Hæc ut omnis medicationis *mo. bi.*
constituit animam, ita in specie in generosiorum medicamento-
rum usu, ad quæ & Chirurgicæ infusiones pertinent, strictissimè ob-
servanda venit. Si ante conveniens tempus eam administras,
quid aliud agis, quam quod naturam turbas & perturbas, fermenta-
tionemque acriorem & vehementiorem efficis, naturamque
adeò non leviter prosterne. Sin, elapso convenienti momento,
tar diùs advenias, naturæ jam succumbenti frustra manum porri-
gis, quam apprehendere nequit, Archæumque frustra exfuscitari
tudes jam sopidum. Non ergò in agonizantibus conveniens
ejus est usus, quocumque in statu sit negotium, nisi sub agonis vo-
catus sis extremitate, & tunc non nisi prognostico benè munitus,
negotium aggrediaris. Necessitatis tempore ergò in agonizante
eam celebres, non verò tempore commoditatis seu electionis,
quando scil. adhuc deliberare potes, quid factu opus sit. Quid
enim facies in agone, ubi natura jam prostrata & non cooperante,
frustra sunt omnia, Fermentatione sanguinis jam ferè abolita,
aut ob nimiam ejus dissolutionem ex abundantia alkali seu
volatilis, vel nimiam coagulationem ab acido peregrino, vel
nimiam crassitiem ex defectu diluentis seri, quæ ratione novam
fuscita-

Suscitabis fermentationem scilicet vitalem, ubi liquor est ineptus ad ejus susceptionem: aut si fiat motus in sanguine renovatus, hostilis potius erit effervescentia, quam debita, & sub Archæi Dominio gubernata fermentatio. Et dum jam in labiis extremis residet diffugiens vita, quæ ratione certus es eam operationis expectaturam successum. Ut taceam diffamari sic injustè generosi remedii potentiam, non secus, ac abdominis hydropici paracathesis, ob tardam nimis, quod ferè semper usu venit, administrationem, apud multos in infamiam, apud quamplurimos in desuetudinem abiit, testantibus hoc gravissimis Autoribus. In tempore ergò infunde; Nisi agonizantis vocem latius extendere velimus, eosque pro talibus habere, in quibus multa egregia remedia frustra jam adhibita, dubiam ad minimum faciunt spem, modò non exitium futurum prænunciant, quo sensu aliquo modo tolerari potest in agonizante infusio. Temporis autem ut observetur conveniens momentum, distinctionis morborum in acutos & Chronicos habeatur ratio. De Chronicis utpote inducias dantibus & longa mora sævientibus res est facilis, eos non deponere infusionem, nec in principio, nec incremento, sed tantum maturo in statu, dum usitatis & canonicis incaustum adhibitis remediis, malum ob id non tam remittat, quam indies magis sæviat, tunc sine periculo fieri potest, sine mora fieri debet, infusio. Quod si paroxysmorum habeant vicissitudines hujusmodi affectus, iique sint truculentiores, nec facillè aliis succumbant armis, non obstat sanè, ubi symptomata urgent, in principio vel incremento paroxysmi particulari, instituere infusionem, pro tollendo symptomatum impetu, licet forsan incrementum morbi vel principium sit universale. Sunt namque hujusmodi paroxysmorum vicissitudines veluti morborum acutorum particularium, in Chronico universali intervenientium intervalla, quæ violento impetu & urgentibus symptomatis, urgent celer simulque potens remedium. Quod si morbi sint acuti, in his certè vel quodlibet temporis momentum est admodum pretiosum. Fermentationis tamen in sanguine in his habeas rationem, observando, an ea sit talis, quæ quando heterogeneas fæces instar ¶ in vino; (quod coquere vocarunt majores nostri) aliquando earum totalem spondeat exclusionem per Crisin seu fiat excernendo seu

seu transponendo in Abscessum. Negligere equeidem bonus Medicus Crisin debet, quia anticipare: sed si hoc non factum sit, vel fieri non potuerit, naturam ne turbes infundendo, sed spectatorem agas sedulum ejusdem actionis, simulque ministrum providum ejusdem indigentia. Quod si nil horum appareat, & dubio Marte adhuc ferveat pugna, naturam inter & morbum, cum ordinaria aliasque salubria non profuerint remedia, sicque vix aliquid boni omnari queat Medicus, res licet videatur hic periculosa alea plena, cum per se incerta hoc in casu sint predictiones vitae & mortis, tamen in statu morbi infundere potes, vel ut adjuves naturae potentiam, vel ut infringas morbi saevitiem: Imò interdum & debes, si scilicet signa jam se manifestare incipiant vacillantis & nutantis naturae. Intermisso convenienti hoc tempore, si natura succumbat, vereor ne frustra post festum accedas, & dilates potius ad unum diem mortis fatales terminos infundendo, quam eos ad annos aliquot feliciter & exoptato extendas.

Conclusio II.

Liquor infundendus pro vario scopo est variandus, praeter ceteris tamen salinus volatilis temperatus seu oleosus videtur utilis, & hinc opiatus.

§. I.

Respondeat ex Diametro affectui medicamentum, ut ille, ergo est multiplex & varius, ita & hoc. In genere tantum universalis consideremus, purgantia nempe, diuretica & sudorifera, confortantia, ad quae pertinent & opiata, & quae ex his commode infundi possint, ponderemus.

§. II.

Purgantia quod attinet, ad quae & vomitoria pertinent, cum majoris & minoris activitatis ratione tantum differre videantur, ea commodè infundi posse, & cum aegri Euphoria, non videtur verisimile. Sunt namque ferè omnia proprie sic dicta purgantia, ob malignitatis notam suspecta, obque id parva vel mitiora quibusdam audiunt venena. Fermentando nempe resolvunt, & resoluta seu colliquesacta putrefaciunt, idque promiscue tam vitales succos, quam nociva excrementa. Unde & aequaliter tam in aegrum,

Purgantia non sunt infundenda.

E

quam

quam sanum ferociunt. Hincque virium lapsus, genuum tremor, faciei macies, & oculorum decidentia, purgationum vim sequuntur, licet per os ingerantur, indeque succorum in primis viis stabulantium experiantur prius alterativam vim, de quo videatur *Helmont. tr. potestas medicam. §. 33. & de febribus cap. 5. & Andr. Knephelii Method. Medendi Febr. Epidem. & pestilentialib.* Quod si ergo immediatè infundantur venis, quas non turbas dabunt toti corpori, unde & canes per medicamenta purgantia infusa, quæ per os eos nil movent, non sine gravi & periculoso sanguinis motu, indeque gravibus symptomatibus, purgantur, imò per Antimonialia vitam & excrementa simul evomunt; quid non fiet ergo in imbecilliori corporis nostri machina? Hinc namque purgantia non adeò violenta, minuta dosi infusa, homini vomitus induxerunt, ut ex experimentis Dantiscanis supra *cap. 1. §. 5.* apparet. Corrigi possunt purgantia, non quidem per pallium aromaticum, ut communiter, sed ridiculè, contingit, neque per acida, quæ eadem castrant, sed per artificiosam fermentationem. Verum cum natura inferiores abdominis latebras excrementorum separationi destinaverit, quidni ejusdem sequamur ductum, & per os ad inferiora mittamus ea, quæ per inferiora purgare, aut immediatè ex stomacho vel intestinis evacuare debent, cum tutius longè & jucundius fieri possit.

§. III.

Nec Diuretica.

Diuretica quod attinet, in eorum usu imprimis distinguenda *urina potus ab urina sanguinis.* Illa enim, cum ex primis viis ante Chymi cum sanguine permissionem, secernatur, ut multa id admodum probabiliter persuadent, ad ejus excretionem infusio in venam facta, omninò erit frustranea. Quod attinet sanguinis urinam, per infusionem sanguinem ita disponi posse, ut facilius ferrosi laticis in renibus fiat secretio, idque beneficio injectionis liquoris nitrosi volatilis, nullus equidem dubito, cum & communia sudorifera, quæ sanguinem fundunt & attenuant, nisi per poros cutis excerni queat serum, per urinam copiosam ejus exitum promoveant. Sed in morbis, ubi necessaria est urinæ provocatio, diuretica communia per os assumpta omninò satisfaciunt scopo, & cum in istis affectibus nulla sit urgentia, commodeque repeti queat diureticorum propinatio, non opus videtur frustra ad generosam hoc confugere remedi-

remedi-

remedium, cum ex diuretico infuso tam citò sudor quam urinæ fluxus excitari possit.

§. IV.

Sudorifera autem sunt, quæ commodè infundi possunt, quando vel assumi nequeunt, vel sine sperato successu assumta fuerint; *Benè autem Sudorifera.* Cumque ea, quæ per se sudoriferam vim obtinent, subtilium & tenuium sint partium, h. e. omnia sint volatilia, & in speciem Θ ina, sanè commodè, sine sanguinis similiter Θ ini volatilis noxâ infundi possunt. Ut namque acidum sudoris inhibet exclusionem, coagulando sanguineam massam, unde & nimios sudores, quæcunque acida fixa feliciter refrænant, (nisi acida perfectè sint volatilia, quo in casu potius subtilisant, quam condensant ipsa:) ita econtra omnia ea, quæ acidum absorbent & præcipitant, tam fixa, quam volatilia, dum fluidam & tenuem reddunt eandem, denuò sudorem inducunt; Cum grano Θ is tamen hæc accipienda sunt; nam licet revera res ita se habeat, nimia tamen sanguinis dissolutio, h. e. debitæ consistentiæ defectus, ex alcali abundantia, (ut ex \odot φ i infuso, patet in cane,) non leve etiam sudori infert impedimentum, non minus, quam sanguinis p. n. effervescentia & ebullitio, quarum illa in statu lethali, hæc in principio ardentium, forsan & malignarum reperitur, & isto in casu incassum propinantur diaphoretica. In his E. casibus, diaphoreticis volatilibus optimo jure adduntur acida, quæ debitam sanguinis restituunt consistentiam, & simul quoque effervescentiæ impetum præcipitando refrænant, unde spiritui camphorato theriacali volatili nervosè adjungitur in *diaphoretico in peracutis*, Tincturâq; bezoardicâ *D. Mich.* Spir. Θ li acidus. Quod ipsum medicamentum an commodè infundi possit, dubito, metu coagulationis sanguinis à Spiritu Vitrioli. Sed hæc obiter. Per se sunt tantum volatilia Θ ina, quæ inducunt sudores, comendatque ob id *D. D. Major* Spir. Θ *ci ad $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$, purissimum illud alkali volatile, cui nihil omnino \odot adhæret, ut in Spiritu C. C. sanguini human. &c. contingit, ipsique addendum svalet Spiritus Vini camphorati $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. cujus usum equidem, non dissuadeo, ubi extinctus propemodum cum sanguinis fermentatione calor denuò exuscitandus, ut eo facilius sudor sequatur. Sed si se mutuo coagulent hi duo Spiritus, quod vereor, artificiosâ antè instituta digestionem unita, ejus mandato cum $\mathfrak{z}\mathfrak{i}\mathfrak{ss}$ ∇ æ cujusdam con-

fortatior infundi possunt: Vel conjungatur beneficio S. V. cum
 ☉ pestilentiali Henisii ex camphorâ, succino, citro, Spiritus * Θci,
 in Spiritum Θinum ☉sum, & ejus zj. vel plus, minus pro ratione
 ægri & morbi, vel cum vel sine vehiculo infusa non contemnendum
 administrabit sudoriferum. C. C. quid valeat, lippis & tonsoribus
 notum, imprimis in malignis, cum totus Cervus sit alexipharmacus,
 hujus E. Spiritus, Θe suo probè essentificatus, ut dicunt, camphoræq;
 certâ quantitate per reiteratas rationes maritatus, excellens contra
 malignas præbet sudoriferum, non sine fructu ad ℥ij. vel zj. infunden-
 dum. Est enim in Camphorâ singularis vis contra malitiosarum fe-
 brium sævitiem, unde & omnibus medicamentis admiscendam
 esse, jubent Practici. Alia etiam salia volatilia pro sudore ciendo,
 commodè injici possunt, ex sanguine scil. humano & cervino, in spe-
 cie ex Viperis & serpentibus, quarum balsamica vis, Naturæ nostræ
 amicissima: quorum Θium vis, non tantum pro sudore ciendo, sed
 & pro aliis scopis satisfaciendis, creberrimè in usu est, ut inferius pa-
 tebit. De dosi hoc in genere monéo, circa eandem experientiam,
 esse consulendam, quæ ut omnium aliorum medicamentorum prima
 docuit dosin & confirmavit, ita etiam, quoad infundendorum quan-
 titatem, ea sola magistra erit, & per crebrius repetitas injectiones,
 quantum injiciendum monstrabit; Quo autem tutò fieri possit ex-
 perientia, à parva dosi incipiendo, sensim progrediendum,
 donec quid valeant ægrorum humeri, quid ferre recusent, innotescat.
 Quâ cognitâ postmodum eadem pro ratione virium ægri impetus
 morbi, necessitatis, ipsiusque liquoris virtutis, varianda venit.

§. V.

Ad Confortantia me confero, quæ licet rarò adhibendâ
 videantur, cum vel per os assumta spirituosâ, vel etiam odorifera
 sæpè sufficiant, nihilominus considerationem merentur. Sunt autem
 talia injicienda, quæ spiritus suscitare & vegetos reddere, vel saltem
 ipsis, ceu aliquo modo consanguinea, facile se jungere possunt. Si-
 mulq; sanguinis æquabilem fermentationem conservare valent. Ci-
 namomum hîc omnibus palmam præripere videtur, ut & *ambra*; hæc
 duo enim singulare quid præ se ferunt, licet posterioris natales sint
 obscuri, modernorum tamen, imprimis Anglorum observationes,
 eam cum spermate ceti balænorum esse fructus, illamq; in intestinis,
 hoc

Ut & con-
 fortantia.

hoc vero in cerebro reperiri, ferè confirmant. Sulphurea spirituoſa Salinis volatilibus juncta hic convenient, unde Sal volatile oleoſum *Dn. Sylvii*, (quod per os aſſumptum etiam mirabiles monſtrat vires) hic futurum eſſet egregium, aliaque huic ſimilia, de quibus ſupra *cap. 2. ſ. 9.* imprimis cum & ex cinamomo parata. Hæc namq; & fermentationi ſanguinis & Spirituum robori egregiè conducunt. Ad pura \ominus ea magis inclinat *Marchius*, unde Sp. Vin. ſubtiliſſimum mere \ominus eum, ab omni \ominus ina acredine liberatum, cum olei vel roſarum vel cinamomi & tantillo camphoræ junctum, præfert, ipſi tamen, ſi commodè fieri poſſit, aliquid \ominus \ominus (ci adjiciendum putat. *vid. Major. chir. infuſ. p. 77.* Reſtaurativus *D. Sachſii* liquor, Salino-volatilis fanè non contemnendus ex \ominus ſcil. cinamomi cum oleo \ominus ato ſuccini juniper Sale volat. C. C. &c. artiſcioſè junctis. Eſt etiam egregia ambrae Eſſ. cum \ominus roſar. parata, ſanguinis rubineam tincturam exactè referens, vel \ominus roſar. ambratus ex ambabus fermentationis adjumento paratus, niſi nimia quædam exæſtuatio in ſanguine metuenda. Unde miſtione cum ſale quodam volatili aliquo modo temperentur, tunc enim ſub moderata doſi de felici ſucceſſu non deſperarem.

ſ. VI.

Ad confortantia, quæ ſpiritus exfuſcitant proſtratos & lan- *Item Opi-*
 gventes, ea etiam pertinent, quæ Spiritus impetuoſo motu fero- *ata.*
 cientes, & tantum non furentes, ſopiunt, eorumque periculoſum
 impetum compèſcunt, *opium* nempe & quæ ex eo procedunt medica-
 menta. Magnum namque ſæpius ægro imminet periculum, ex fero-
 cia iſta Spiritus, quæ gubernacula vita deſerens, omnia conturbat, de
 quo ſupra *ſ. 3. cap. 2.* locuti ſumus, qui exinde dubiæ ſpei eventus,
 partim prænunciis, partim cauſâ exiſtit. Hos fluctus quod ſedat,
 has furias quod placat, magni remedii meritò obtinet nomen, & hoc
 eſt *opium*, quod, quicquid agit, unicè motum Spiritus ſedando agere
 videtur. Hinc namque dolorum remiſſio, hinc ſvavis quies, omniſque
 ferocis motus optata ſedatio unde & turgèſcentia materiæ peccan-
 tis, orgaſmusque humorum facile deſinunt. Quas vires quo modo
 exequantur, opiata, hoc in loco non attinet dicere, ſunt, qui dicunt
 probabiliter, figere eadem Spiritus, hoc eſt, condensare eosdem:
 & certo modo coagulare, unde mobilitas, indeque facillima cuius-

cunqve objecti impressionis receptio supprimuntur. Multi sunt, apud quos maximè medendi Arcani locum tenet somni vel quietis in Acutis productio, hinc namq; dolores vigiliæqve urgentia aliàs, & ob Spirituum gravem jacturam multum debilitantia symptomata sopiuntur, omnesq; corporis nostri succi, qui vigiliis exasperantur, sopore inducto blandè temperantur, unde omnium vel graviorum saltem symptomatum remissio, effervescentiæq; imminutio, unde mox coctionis clariora signa se produnt, facta quædam præcipitando utilis ab inutili separatione, quæ ante ob omnimodam sanguinis perturbationem erant vel nulla vel saltem levia. Hinc facilius procedente tempore vel fit Crisis, vel artificialis aut per sudores aut per urinas materiæ coctæ seu præcipitatæ secretio: Spiritibus quoque quietitatis, in ordinem quodammodo redit microcosmi turbata antea respublica, dum rector supremus furore placato, id quod suarum est partium, denuò observat, quæ omnia legitimum opii usum facilè sequuntur. In febribus ardentibus, ut & malignis sane quamplurima præstant, teste experientia & Johanne Daniel. Horst. in judicio d. Chir. Infus. p. 83. Inter alia hæc ejus notatu digna sunt verba: *opiatorum ♀, à quo spirituum motus efferos & concitatoris sanguinis turbas frenandi, domandi, & sopiendi vim obtinet, feliciter desideratum sudorem conciliat &c. & paulò post, opium est summum sudoriferum, ♀em insuper excitat, spiritus congregat, & ita roborat, ut insurgant in quomcunq; morbum.* Purgantibus certè additum, vel præmissum eorum virulentiam corrigit, cum ambra mistum à multis pro secreto habetur ♀reo. Unde & Indi communiter pro virium restaurativo singulari habent, sicut revera est in calidioribus regionibus (vid. Bontius Animadvers. in Gratiam ab Orto in cap. 4. p. 3.) & ut eo meliùs placeant suis fœmellis in concubitu, quibus non tam repetitus quam una vice continuatus placet actus, antea opio, ceu peculiari armatura se muniunt.

§. VII.

Sed non sine ratione quam plurimè metuunt in opio ♀ quoddam pravum, sylvestre, & narcoticum, quod ita revera esse, nemo est, qui dubitas; sed ut huic occurratur necessitati, observandum, meconium potius esse, quam verum opium, quod ♀e isto deleterio sit imprægnatum, ob cruditatem suam. Sed cum rara avis in nostris

Nostris terris fit opium verum, meconium ejus loco debito modo est
 corrigendum, sed non per errorem majalem, hæc enim correctio pa-
 rum plus præstat, quam quod opium superficialiter tantum depuret,
 nec per Sp. Vin. hæc enim deleteriæ qualitatis est potius exaltatio.
 Nec per acida, hæc enim est opii castratio, cum ejus vis in sale vola-
 tili oleoso cõsistens acidis istis multum infringatur; potius \ominus e alkali
 fixo imprimis ¶ i cum therebinthina debita ejus fiat per digestionem
 correctio, sic namque opium tutum & mirabile in magnis quoque
 morbis fit remedium, hinc notanter loquitur *Helmont. Tr. jus duum-*
viratus §. 31. Sopores tam morbofi quam artificiales sive opiatorum
optimè debellantur per lixiviam &c. Sicut aliàs etiam \oplus ¶ legitimus
 purgantium est corrector. Optima omnium est correctio, quæ per
 artificialem fit fermentationem, cum succo quodam stomachico, quo
 opium sic correctum abit in remedium anodynum, sine Narcosi, &
 cujus x. grana non plus vel minus profunt aut nocent quam xxx.
 Hoc modo præparatum celebratum aput doctiores quosdam ex-
 teros, est remedium, suntque, qui pro *Helmontii* Laudano habent
 opiato, de quo nempe *tr. citat. §. 64.* dicat, *felix ager, cujus auxi-*
liator Medicus novit lethalia è papavere separare, retento auxilio
excitatore potestatis in duumviratu. Hujus ultimo modo correcti
 opii, tam liquida quam solida sub forma, conveniens dosis ad viij vel
 x grana cum seu q. ∇ cinnam infusa nobilitabunt Medicum, qui le-
 gitimum ejus noverit usum, sic namque & citius, quoniam sapissimè
 periculum in mora, & potentius, quoniam nulla in primis viis ejus
 fit alteratio, operabitur, de quo superius *cap. 2. §. 4.* sunt equidem
 adepti, qui ¶ ¶ is anodynum jactitant, (*cujus oleum elementum ignis*
¶ is vocat Helmontius) & quo egregiam istam curam peregit *Barto-*
lus, de qua supra *cap. 2. §. 6.* locutus sum, de cujus veritate nullus du-
 bito, cum sciam, Aquilam albam ex ¶ e primum ens elicere, eoque in
 Crocei coloris habitum se vestire, unde egregiam stomachicam ano-
 dynam & antiqvartiam vim acquirit, cæteras ut taceam operandi
 virtutes. Cæterum cum non omnibus liceat adire Corinthum, inde-
 que ¶ illud ¶ is accersere, opio interea nos contentare poterimus.

§. VIII.

Sed quod superiore conclusione inculcaverim, temporis
 vel maximè habendam esse rationem, pro instituenda infusione, id
 impri-

in primis & in opii injectione observandum. In genere namque adhibendi tempus opiata, in acutis est morbi incrementum, demonstrante id *Ballonio lib. 1. Consil. 65. p. 379.* Et *Lindenio in Colleg. privato supra Hartman. prax. Chymiatricam cap. de anodynis, non principium*, ubi nullus eorum est usus, non status, ubi vel impedies Crisin, si morbi eventus est salutaris, vel frustra adhibes opium, ubi inclinante ad mortem ægro, Spiritus oppressi & prostrati, ulterius non sunt sopiendi, sed potius excitandi: ne langvori eorum superinducta artificialis quies, ad perpetuam quietem ægrum deducat. Fiat ergo opii infusio, non, quod supra innui, in statu, sed vel sine principii vel incremento morbi, si per os opium vel assumi non valeat, vel assumtum nil proficiat, ut furore Archæi aliquantisper sopito, hic expeditius id, quod agendum sit, agat, pro conservatione œconomix vitalis, & perficiat.

Conclusio III.

In affectibus subitaneis hincque peracutis nil promptius auxiliari posse videtur infusione v. g. in Syncope & cordis palpitatione, Apoplexia, vertigine tenebrosa, & Epileptico insultu graviore.

§. I.

Turbam in medium produco omnibus terrificam, ægro sæpissimè fatalem, quæ ut inopinata eum sæpius aggreditur violentia, ita citissima jugulat strage. Advolet ergo Medicus & quidem generosissimis instructus armis. Multa hic præstant odores, ex volatilibus elevati oleis, de quibus *supr. §. 6. cap. 2.* Spiritus volatiles ardentes, in os injecti, salini volatiles immixti, juncti in salia volatilia oleosa, tantum non miracula interdum præstant, dum Spiritus nostros, ordinaria non expectata in primis viis alteratione, dicto citius interdum exuscitant sopitos, vel revocant abeuntes, de quo videatur *Horstius judic. sed chir. infus. p. 76. & 77. & supra, citato loco.* Unde hæc omnia tentanda prius, antequam ad generosiora abeamus remedia. Sed quid? Si ægro hæc per os infundi non possint, vel tardè nimis operentur, vel æger horum ope non restituatur, si singulis momentis expectetur fatum, si metus, ne nunc syncope extingvatur, nunc apoplexia vel Epilepsia suffocetur? Hic nec timidum se præstet Medicus, licet graviora sint mala, sicut nec tumidum se ex

se exhibeat in levioribus, Occasione potius agendi arrepta, intrepidè infundat, ut generosè curet.

§. II.

Syncope fanè, quæ Microcosmi est Ecclipsis, ob Spirituum luminositatem, indeque eorum irradiativam vim, tunc ferè extinctam, quamplurimas agnoscit causas, in specie tamen, quando imprimis infusionem postulare videtur, ejus origo, est *vel ex nimia sanguinis dissolutione*, unde Spiritus, dum non generantur copiosè, interea exhalant, *vel ex nimia ejus coagulatione*, unde iidem violenter opprimuntur. Illud ardentibus in febribus malignisque sæpè usu venit, hoc in illa syncopis specie, quam cardiacam nonnulli vocant, & sæpius cum apoplexia confunditur, si sit gravior (vid. *Hoffmann in Instit. Med. & idem eleganter explicat Lindenius Colleg. in Hartman. cap. 11.*) lævior verò si sit, catarrhi suffocativi nomine venit, ab ignaro vulgo, itemque in hypochondriacis suffocationibus &c. evenit: hujus causa est sanguinis in præcordiis periculosa stagnatio, ex acido excessivo ab inferioribus partibus allato, imprimis à pancreatis acido nimis vel austero succo, sanguini infuso, oborta. Ea, quæ infundenda veniunt hoc in puncto, cum eis conveniunt, quæ suprà *conclus. 2. §. 5.* retuli, ex *cinnamomo* imprimis & *ambra* parata, hac tamen cautela adhibita, ut in priori casu sanguinis scil. nimia dissolutione, sulphureis & Spirituosis, moderatè acida, sed volatilia (fixa enim nimis periculosè coagulant) addantur, quo sanguini debita restituta consistentia, deficiens ejus redeat fermentatio, Spiritusque vitales ne novo suscitentur & retineantur, unde acetum ex vino generoso cum S. V. volatilifatum, ∇ æ cinamom. vel Spiritui rosar. ambrato additum, fortè ex usu foret: vel acidus volatilis tamen viridis æris Spiritus, sine \dagger additione præparatus, & si opus sit S. V. ulterius mediante digestionem temperatus, tum modo dicto ex usu erit.

§. III.

In posteriori verò casu, sanguinis nempe coagulo, medicamenta magis sint salina volatilia, ut acidum corrigant & sanguinem celeriter dissolvant, quorum hinc inde sufficiens facta enarratio, in specie *Conclusionem 2. §. 4.* Sperma ceti hoc in casu interius assumptum, præmissa venæsectione, ceu summum prædicatur præsidium, & reverà miranda ejus est vis in dissolvendo sanguine, quacunque ex causa

congrumato, ut & in absorbendo omni hostili acido, unde Parisiis Podagricorum articulis dolentibus mirabili cum successu applicatum vidi: sed in primas detrusum vias, nimis tardè idque non sine alteratione operatur, ut supra *cap. 2. §. 4. & 5.* dictum, unde convenienti menstruo dissolutum, & venæ infusum salutarem valdè promittit effectum. Hæc, quæ de syncope dicta sunt, facilè etiam ad nimias virium imbecillitates, ut & enormes sæpius cordis palpitationes, applicari possunt, in qua posteriori, legitimam aliquam coralliorum Tincturam, qualem cum sale Fi volatili paratam, quæque per retortam facili negotio destillabatur, in Anglia vidi,) debito vehiculo si opus videatur permistam infundendam censeo.

§. IV.

Apoplexiæ subitaneus ictus senes sæpius, interdum mediæ quoque ætatis homines de repente prosternit. Symptomatum atrocitas unicuique est nota, cum non rarus ingruat hic affectus, & ob brevem ac tristem exitum quamplurimos perterreat. Origo ejus imprimis ex impedito Spirituum animalium motu petenda, ob interceptum sanguinis motum in cerebro, sive *ex coagulante hoc contingat acido* (de quo videatur *Tackii oratio de Chrysolog. animali & miner. p. 42. & 43.*) unde & non pauci apoplexia mortui, sanguinem omninò in vasis coagulatum exhibuerunt, imò in ipsis præcordiis polypos h. e. sanguinis concretiones in apoplecticis repertos, & vasa pulmonum ex impedito sanguinis motu disrupta refert *Fracassatus Tetrad. Epistol. p. 424. & 414. sive à nimia ejus crassitie*, quacunqve ex causa oborta, imprimis viscido & crudiore chylo non ritè sanguini assimilato, sive *à narcotico Spiritu* vel gas quodam sylvestri ut Chymicis audit; extrinsecus per aërem hausto Spiritus figente & sanguinis motum ac fermentationem inhibente. Omni in casu res est periculi plena. Vomitoria hîc sæpè divinas afferunt opes, experientia teste, ∇ æ apoplecticæ, spirituosæ, & odoriferæ non contemnendæ, aliâqve medicamenta quocunqve modo adhibita. Sed si pertinacia mali eludat, omnem horum medicamentorum vim, & stertor fatalis ingravescat, in extremo hoc articulo, quidni non tam extremum quam generosum infusioni, administremus remedium, ut eo citiùs concretus & stagnans sanguis resolvatur & ejus colli-

qvatio

qvatio promoveatur, quod ceu maximum praxeos feliciter exercenda secretum, non sine ratione commendat *Claudius de la Courveo de nutrit. factus in utero part. 2. cap. 3.*

§. V.

Salia volatilia tam vegetabilium ex Cephalicis, eorumque Spiritus volatiles, quam animalium ex C. C. Cranio & ossibus humanis, sanguine Cervino & humano, sunt hic proficua, ut & Q. E. Matthiol, Specifico ad Apoplexias Sinapi & Eruca ac nasturtii seminum volatili sale imprægnata: ☉ volat. succin. palmarium quoddam remedium, Liqvorque C. C. succinatus *D. Michaëlis S. V.* vel Theriacalis camphorati à quibusdam commendantur, salinos tamen volatiles hic potius præferrem. Spiritus Lil. convall. vel ceras. nigror. ☉ volat. C. C. & camphoræ tantillo per iteratas cohobationes imprægnatus, salutiferum hic erit medicamentum. Nec omittenda hic ☉ia volatil. oleosa ex aromatum oleis parata, de quibus supra *cap. 2. §. 9.* Quibus applicari potest id aliquo modo, quod *Helmont. cap. 5. de febr. §. 7.* de suis ex ☉☉☉ atis paratis ☉ibus volatil. disserit. Sunt, qui ☉us cerasor. virtutes super ☉lum cohobando tam ad apoplexias, quam epilepsias exaltare volunt; quod si febricula horum medicamentorum usui superveniat, cum apoplectici tamen insultus diminutione, ne timeas, quæso, cum salutem promoveat. Quod si eorum, usu, sudor calidus & moderatus proliciatur, gratulari ægro de convalescentia, poteris. Quod si Narcoticorum miasmatum haustu producta sit Apoplexia, Castorei salutaris erit medicamentis admistio, magisque ad spirituosa ☉ea, quam salina inclinare poteris, cum spirituosa impressas jam à narcoticis spiritibus noxas curent, eos denuo exuscitando & agitando, sicut acida ab eorum impressione præservant.

§. VI.

Herculeus adhuc superest morbus, cum ejus prodromo ver- *Epilepsia ☉*
tigine caliginosa & caduca in juvenibus (in senioribus enim apople- *Vertigo.*
xiæ potius est certus prænuncius) qui & ipse Herculea infundenda
monet remedia. Qvalis hic sit affectus lippis & tonsoribus notum
est, ut & quo modo per paroxysmorum infestet circuitus. Unde ex-
tra insultum legitima medendi methodo tractandus venit, quod si
verò insultus sit gravior, quam ut consvetis cedat remediis, ne peri-

culum vitæ incurrat æger, nil prohibet, quin infusionem administret. Aquæ Epilepticæ in os intrusæ, salia volatilia naribus admota, & ori infusa, imò hæc ipsa cum clysteribus injecta, tam in infantibus, quàm in adultis, egregius quidam Practicus non sine experto sæpius successu commendat. Sed si his reluctetur paroxysmus, quis dubitat, de felici hujusmodi Salium in venas infusorum auxilio, si remotos intestinorum perreptando Gyros, sint salutare. Idque eò magis, si non privatae cujusdam partis vitio, quod sæpè evenit, sed ex maligno massæ sanguineæ Spiritibusque animalibus impresso Characterè invadat. Hic sane, si accedentem insultum præcavere velis, salinum hujusmodi volatilem liqvore, camphora acuatam, sed opii Ess. bene præparata temperatum, infundere licet. Id quod & in ipso principio insultus, si vel gravior vel diuturnior esse soleat faciendum: Opii enim cum camphoræ connubio singularis hac in parte est vis & impediendi futurum, & imminuendi præsentem jam paroxysmum, licet ad præcautionem tutius usurpetur, dum ferocientes Spiritus compescit, & sedato paroxysmo, blandum somnum cum salutari sudoris eruptione inducit. Salina volatilia hic quoque injicienda ex antecedente petenda Paragrapho, inter quæ *succinum* eminet. Utilis quoque erit *secundina* humanæ, quo medicamento Regem Poloniæ Epilepticum curasse dicitur Knephelius. In *Stercoribus*, pavonis imprimis, Ciconiæ & Leonis, ut & hominis singularis quoque vis est antepileptica, Experientia multiplici teste. *vid. Borell. cent. 111. obs. 15. Henricus à Bra de medicament. Epilepticis, Crato in Consiliis*: quam exhumano, qui debita fermentatione, & volatilificatione novit elicere, ut moschum & ambram ferè oleat, sicque in Zibetham Paracelsi occidentalem abeat, forte non contemnendam ad multos morbos habebit medicinam. Alias ut præteream stercorum præparationes. Omnibus interim præferendus *⊕*li volat, ab omnibus instar Phœnicis decantata, rarissima licet avis, cujusque ad Epilepsiam imprimis applicati, tot sunt descriptiones, quot capita. Phlegma subtile striatum ex *⊕*lo violarum martiarum odorem, referens ab amico quodam tempore hyberno præparatum novi, quod tamen pro vero volatili non habuerim Spiritu. Cujus *Tackius* mentionem facit Spiritus egregii *⊕*li aurei, *judicio de Chirurg. Infus. p. 103.* cujus elaboratio est admodum tædiosa, in notissimo tamen quodam

quodam Philosopho Chymico, aperta ejus prostant vestigia, infusioni videtur ineptus, ob vim, quam cum penetratione mutuo coagulantem. Qui veri volatilis ☿ ei Spiritus est possessor, facile, experientiam consulendo, quid valeat ad Epilepsiam dum infunditur, felici, ut spero, eventu reperiet.

Conclusio IV.

Ad sanguinis debitam fermentat. restituendam apprimè conducit infusio.

§. I.

Duo sunt mala, quibus expetita infusionis ope succurrendum, Spiritus scil. seu Archæi furibundus motus, & sanguinis inordinata fermentatio: ut supra *cap. 2. §. 1. & 3.* dictum. Hanc qualis cunque sit, salium esse effectum, supra *cap. 2. §. 1. & 2. ostensum*, ut & ejus defectus salinis quoque curandum esse remediis *cap. 2. §. 7.* quæ tamen ex salium in primis viis varietate & inevitabili concursu, non parvam ibidem subeant alterationem, antequam debitam in sanguine peragant correctionem *cit. loc. §. 4.* similiter declaratum. Ex acido nempe imminuta vel depravata fermentatio, contrariis alkalibus corrigenda, quod quæ ratione fieri possit, *vid. Tackius orat. supr. citat. p. 43.* Ab alkali contra vitioso eadem turbata, per acidum est emendanda. Quæ salia nunc pura & acria, nunc aliorum imprimis Sulphureorum adjunctione temperata, sunt applicanda. Quod si verò in primis viis oberrent salia sylvestria, vitiosique succi, quæ medicamentorum vires infringant, & quod salibus facilimè evenit, eadem alterent, nullus effectus, exinde sperandus venit: potius priori via sanguini immediatè sunt commiscenda, ut promptius & potentius succurrant; quod quibus in malis sit faciendum, inferius patebit.

§. II.

Jam verò quantæ succorum istorum salinorum esse possint, corruptiones, supra *cap. 2. §. 2.* declaravi, quæ corruptiones vitio massæ sanguineæ oboriri, nemo facile dubitare potest, qui cogitat, ex sanguine istos succos continuo regenerari, sanguinem verò ipsum ex rerum non naturalium varia activitate, magnas continuo alterationes subire, sæpiusque per contagium massæ sanguineæ depravata-

tam notam immediatè inuri, sine succorum illorum præcedente vicio. Assumtorum alimentorum magna hîc est efficacia, sed modo sanguineum nectar in debita persistat puritate, & non similiter ab alimentis istis corrumpatur, facîle noxa ista inducta eluetur. Quod si non fiat & massa sanguinea succiqve simul sint corrupti, miseram effervescentiarum inordinatarum variorumqve symptomatum ludent tragœdiam. Viscera & ipsa quoqve, imprimis lien, suas sanguini imprimunt noxas, sed quas sæpè antea ex sanguine hauserunt, cujus ineptitudine aliunde contracta, viscerum fermentativa correctio eluditur, ejusqve crassitie illorum obstructio scirrhusa, aliaqve vitia producantur. Unde sanguinis restauratio est nulla, dum à succis istis infimi ventris, aliisque visceribus continuò depravatur, & succorum istorum viscerumqve emendatio est frustranea, dum sanguinis corrupti partes, eorum malitiam continuo renovant. Sed cum alteratio sanguinis sit major longè, ob res non naturales, quæ omnes in sanguinem agunt, simulqve succi isti dependeant à sanguine, ex cujus massa in convenientibus cribris secernuntur, utiqve sanguis alterandus venit primario, quod cum per medicamenta assumpta fieri non possit, ob rationes supra & hîc allegatas, meritò infusio administranda, ut correcta sanguinis labe, inordinataqve fermentatione, isti succi partim sponte, partim verò medicamentorum assumendorum ope redintegrentur. Contrarium eqvidem fit in ordinaria medendi methodo, ubi primarum viarum humorumqve ibidem stabulantium noxæ, in morbis præsertim Chronicis prius corriguntur per assumpta, idqve rectè, cum alias in sanguine nil alterari possit, ut supra dictum: hancqve methodum tamdiu continuandam svadeo, quamdiu aut successui optato respondet aut spei aliquid desiderati successus adhuc superest. Sed res ipsa loquitur, quam tædiosa sæpius hujusmodi sint curæ, quantum tempus requiratur, ad eas absolvendas, imò quod mali si sit inveteratum, non tam cura quam palliatio fiat, vel ægri à Medicis ceu deplorati relinqvantur. Ast expetita magis est infusio, ut mitigatio (non dicam curatio) symptomatum in ancilla Epileptica inveterata, & milite lue Venerea antiqvata correctis ostendit: videatur *supr. c. 1. §. 5.*

§. III.

Eleganter differit de hoc negotio *Tekius in judicio* p. 99.
Com-

comparandum sanguinem cum vino, dum inquit: fateor haud mihi displicuisse ad sanguinis sopitam fermentationem excitandam, ingenicas cogitationes, imprimis quod sciam vina quiescentia, ad novam fermentationem excitari posse. Imò & de generantia & tenacia & viscosa velut ☿e restitui. Non enim nescis, sanguinem esse vinum vite nostræ, vinumque non raro in sacris sanguinem uve appellari. Si itaque ad novam fermentationem vina resuscitari possunt, cur non & sanguis, ille vite nostræ thesaurus, cujus Spiritus homogeneam forte naturam habet cum Sp. V. In qua convenientia vini & sanguinis declaranda, totus quoque est *Villis de febribus cap. 1.* Jam verò id, quod de nova fermentat. fuscitanda, dicit *Takius*, facile quoque ad alteratam potest applicari corrigendam. Totus etiam *Fracassati* scopus is est tantum, in sua *medic. infusor.* ut sanguinis fermentatio renovetur, concretusque ab acido resolvatur, cui negotio Sp. V. ☿satum pro infusione destinat: sed verus ☿satus Sp. V. non est res adeò facilis, ut ut multum utilis, ad cuius singularem quandam præparationem in *Takii Chryfogonia* inveniendam p. 44. te remitto. Quale interim fermentationis est peccatum, tale quoque correctionis fit remedium, nunc salinum lixiviale, nunc acido volatile, nunc Spirituosum ☿eo salinum, nunc alia qualitate præditum, prout in sequentibus pluribus dicitur.

Conclusio V.!

Atrociori affectionis hypochondriacæ & hystericæ, ut & Asthmatis convulsivi paroxysmo infusoria Chirurgia est succurrendum.

§. I.

Congeries ista symptomatum truculenta; quæ mali hypochondriaci in viris, suffocationis verò uterinæ (si, nempe est acerbior) in mulieribus nomine venit, adeo interdum per paroxysmos sævit, ut à Dæmone obsessi ab ignaro plebe habeantur ægri. Testimonia hinc inde prostant plurima. Præcipua symptomata sunt, murmur & rugitus in hypochondriis, dolores in abdomine acerbis, respiratio impedita & suffocationis metus, palpitationes cordis gravissimæ, lypothymix & syncopes sæpius recurrentes, vertigines tenebricosæ & caducæ, deliria varii generis, artuum miræ convulsiones, corporisque totius Epilepticæ subinde concussiones, Mali hypochondriaci nomine

nomine venit in viris, in mulieribus, si gravis hujusmodi infurgat paroxysmus sine convulsionibus quidem suffocatio uterina, cum convulsionibus verò Epilepsia uterina dicitur. Sed revera in utrisque unus idemque est affectus: differentia primaria namque quas statuunt Autores, est motus iste Globi (quem ridiculè muliercularum instar, uterum esse multi autumant) ascendentis in abdomine & faucium suffocatoria constrictio, quas in foeminis tantum esse asserunt, in viris quoque obviae sunt. Affectum enim histericæ passioni adeò similem, ut ovum ovo similius esse nequeat, observavit in viro *VWillis in Pathol. cebr. specimine*, una cum globo isto in abdomine violenter moto; & suffocationis sensu in graviore affectu hypochondriaco torqueri viros, nihil novi est, idque duplici modo, nunc quidem sentiunt fauces & laryngem à vaporibus vel humoribus acidis, ponticis, austeris & stipticis, quasi constringi, quale exemplum *D. Michael* vidit in *Jcto*, ut supra dictum, quem cum acidum præcipitantibus & concentrantibus alkalibus fixis, nempe creta, oculis ☉, ☿ diaph & similibus restituit: cujusmodi casus etiam mentionem facit *Sennert. lib. 3. prax. part. 1. sect. 1. cap. 1. p. 7.* nunc verò sine tali in faucibus molestia saltem impotentia movendi thoracem adest, & cingulo vel Zona quasi circa diaphragmatis cum costis connexionem se constringi & coarctari quærentur ægri: ita ut revera affectu suffocationis uterinæ viros quoque laborare dici possit, nisi falsa appellatio putatitii, mulieribus uteri ascensus, cujus tamen innocentiam pluribus sufficienter demonstrarunt Autores, hoc impediret. *vid. VWillis loco cit. cap. de affect. hypochondr. & hystero.* Quam sententiam similiter fovet celeberrimus *D. Sylvius*, aliique accuratiores hujus seculi Medici. Quod autem vel clytoridis contrectatio, vel odorum ad uterum applicatio paroxysmum sedat, ratio est, quod titillatio istius sensibilissimæ partis voluptuosa, spiritus fortiter afficiendo, ad determinatum compellat motum, unde inordinatus motus, convulsionibus, cæteraque symptomata remittunt. Odores verò afficere spiritus, imprimis circa genitales partes eosque allicere, & ad motum certum, ut modo dictum, determinare, patet præter supra dicta ex eo, quod inuncto penis glande, vel Zibetho vel balsamo apoplectico &c. voluptuosiores longe solito, faciat, utique sexui congressum: multa paucis declarare cogor, ob pagellarum angustiam.

§. II.

Varietas symptomatum complicatum omninò monstrat affectum, partim nempe ex vitiosa in abdomine ab acido pancreaticis cum bilioso succo effervescencia, hinc postea sanguinis ab acido coagulatione: partim verò ex depravato & perturbato spirituum animalium motu, unde vertigines, deliria, spasmiqve contractivi, partim mesenterii & partium annexarum (quod nostratibus mulierculis aptissimè die *Schwere Noth im Leibe* dicitur) partim partium respirationi inservientium, partim verò, & circa finem paroxysmi imprimis, artuum externorum, de quibus optimè vide differentem *VWillis loco citat.* Id, quod primario peccat, est acor pancreatici succi depravatus, sæpè acerbus, austerus & ponticus, effervescentiæ in intestinis, hinc flatuum & borborigmorum Autor, qui postea sanguini infusus, eum periculosè coagulat, quod sanguis venæ sectione in paroxysmo emissus; testatur. Unde syncope pulsuum longè intermissiones, simulqve ex sanguinis stagnatione in præcordiis suffocationis inchoatus sensus: unde mulieribus scorbuto laborantibus, sin vel levioribus purgantibus, moveatur istis Camarina, sanissimæ licet sint quoad uterum, hypochondriacas hujusmodi suffocationes incurrere observavi. Moto scil. in iis vitioso acido. Hinc omnia ea, quæ acidum infringunt, tam fixa quàm volatilia, tam inquam extra paroxysmum, hos affectus curant. ☿ ☉ it, carminativus urinosus volatil. ex ♀, ⊕, & vino it: ⊖ volat. & ☉ ☉ Nat. succin. experta ad revocandos hypochondriacos & histericos sunt remedia. Huic accedit singularis spirituum facilè irritabilis nimisque impetuosè mobilis dispositio, quæ concitati partim ex effervescencia in intestinis, partim ex sanguinis stagnatione in præcordiis, impetuosè moventur, unde mesenterii convulsiones, cujus centricus nervorum plexus, globum istum simulat, diaphragmatis, & musculorum cæterorum respirantium contractiones, deliria, vertigines &c. subsequuntur: unde opiata, quæ spirituum motum compescunt, spirituosus, cephalicis mista, quæ eos corroborant, futurum paroxysmum impediunt, inchoantem verò jam tollunt,

§. III.

Urgente jam tot symptomatum crudelium sævitia, propinari alia nequeunt, quàm volatilia, acidum subito absorben-

tia, præmissio interdum vomitorio. Quod si tamen iis legitimè adhibitis paroxysmorum imprimis, quò ad actiones animales persistat atrocitas, ne sub eorum succumbat impetu æger, ad infusionem procedendum, præmissio tamen semper medicamento per os cum Castoreo, quod acidum primarum viarum absorbere valeat. Infundendi liqvores, facile ex hætenus dictis patent; si enim præcavere volumus vel futurum paroxysmum, vel ejus nimium incrementum saltem suspendere spiritui Θ ci mediante Sp. V. temperato Ess. opii q. s. addendum. Hæcque conjunctim infundenda: vel in Q. E. Matthiol. aliquid de opio solvatur, cui in seqviori sexu semper Ess. Castorei vel asæ fætidæ vel myrrhæ, sufficiens addatur quantitas vel in ∇ hirundinum cum castoreo, dissolutus Θ ciustus erit proficiuus, vel ejus loco Θ volat. succini conjunctum cum Θ volat. Cranii humani, ad convulsiones specifico. Spiritus porrò secundinæ humanæ cum Θ e volat. sang. human. infusus, non sine prospero erit, successu, vel Ξ baccar. Sambuci aut Ess. ex Rob. Sambuci cum Ξ proprio parata \circ Ω ato succin. lenta digestionem imprægnatus, erit injiciendus. Prout autem constitutio variat ægri nativa, nunc Θ ina volatilia acriora, nunc verò per \circ orum additionem temperatiora sunt injicienda.

§. IV.

Suffocationem vel difficilem saltem respirationem multum affigere his morbis laborantes ex dictis patet: Jam verò in Scorbuticis vel in quibus hypochondriorum affectus non sunt, adeò inveterati aut non adeò atroces, sæpè evenit, ut levissima procatartica causa præcedente, gravissima ipsis oriantur Asthmata & adeò etiam orthopnæ. Nullo modo cum iis Asthmatis, quæ ex infarctu pulmonum à crassa vel viscida materia interdum, licet valdè rarò contingunt (cum ventriculi sæpius sint fordes, quæ tunc tussi rejiciuntur) conveniens, cum sine tussi sine antecedente excrementorum coacervatione, aut sensibili eorum, finito paroxysmo excretionem ægros invadant, & nunc periodicè, secundum lunæ motum, nunc non periodicè repetant, quale exemplum Parisiis in meo Comensali observavi. Causam horum asthmatum convulsivum esse motum diaphragmatis & reliquorum muscutorum respirationi dicatorem, quia sanguinis in præcordiis impedito motu ejus & stagnatio

& suffo-

*Asthma
convulsi-
vum.*

& suffocationis ita inducatur sensus *Vid. Vallis eit. loco, Helmontio*
 caducus seu Epilepsia pulmonum dicitur hujusmodi Asthma, quod
 etiam siccum ab eodem vocatur *tr. Tussis & Asthma*, quæ tamen
 latior appellatio tum syncopes cardiacas, alias catarrhi suffocativi
 dictas, de quibus *conclus. 3. §. 2.* dictum, & quas exactè exprimebat
 canis iste, cui oleo Φ is infudimus, de quo supra *cap. 1. §. 4.* compre-
 hendant. Multa horum Asthmatum spasmodicorum notata repe-
 riuntur præter Helmontii *citato loco* exempla, apud Practicos, qui
 tamen ea ad ordinaria asthmata humida reducere, obnixè insudant,
vid. Platerus lib. 1. obs. p. 161. & 172. it. obs. Schenckii p. 234. & 237.
Marcell. Donat. obs. lib. 4. cap. 12. pag. 280. Colle Cosmit. Med. p. 159.
Riverius cent. 111. obs. 85. Cura horum asthmatum extra paroxysmum
 ad originalem morbum scorbutum scil. vel malum hypochondria-
 cum dirigenda, quibus curatis & ipsa cessant, cæterum in paroxysmo,
 ubi miseranda horum ægrorum est constitutio, ceu convulsiones
 epilepticæ sunt tractandæ: Excellunt specificè in hac cura ternarius
 medicamentorum sequentium, nempe sperma ceti, Aselli & lum-
 brici. Unde si atrocitas paroxysmi alia omnia respuat remedia, &
 æger in horas suffocari videatur, ne nihil intentatum relinquat me-
 dicus, infusionem tentet. Mediante ergò digestionem & putrefa-
 ctione resoluti lumbrici in liqvoem, dant Spiritum ad infusionem, ut
 videtur aptissimum, in quo vel solo vel Sp. V. priùs commodè mari-
 tato, solutum sperma ceti, quod fieri posse suspicor, non contemnen-
 dam gravi hoc in morbo præstabit medicinam, imprimis si tantillum
 Croci Essentiæ cum eo commisceatur. Quin tamen & usitata Epile-
 ptica volatilia commodè infundi possint nullus dubito, cum teste
Helmontio quicquid Epilepticum adultum sanat, sanet etiam Asthma-
 ticum. Dubitare hic possumus cum *Riolano Enchirid. Anatom. l. 4.*
c. 14. de Laryngotom. p. m. 316. (ubi videtur, eum jam tunc temporis
 olfecisse hanc Chirurgiam) *an non per apertam asperam arteriam*
liquor dulcis, attenuans, & incidens introduci queat, ad inciden-
dum sputum & promovendam anacatharsin. Sed meritò dubitamus,
 imò vix possibile credimus: nam vel levis potus aliavè materia inspe-
 ratò huic arteriæ illapsa, quos non turbas ciet: & liquor injectus dum
 per minores, tracheæ ramos se dispergeret, respirationem omninò
 tolleret, jam per se satis exilem.

Conclusio V.

*Chronici morbi, qui Cachexiarum veniunt nomine, profundè radia-
cati, & aliis vel non vel difficulter cedentes medicamentis,
salutarem ex infusione expectant medelam. Quibus &
Phthisis annectenda videtur.*

§. I.

Cachexia.

Torturæ ægrorum sunt scandala Medicorum, quos præsens
Conclusio in scenam producit affectus. In quibus imminuta partim,
partim verò insigniter depravata massæ sanguineæ vitali fermenta-
tione, ipsa nutritioni fit inepta, unde ex depravata nutritione, mali
exsurgunt habitus, qui per alteratos faciei oculorumque, imò totius
corporis colores, in conspectum prodeunt, unde & generali Ca-
chexiæ nomine veniunt, cujusmodi sunt *Cachexia* in specie sic dicta
tam masculorum quam fœmellarum *χλωρώσις* &c. (cui supervenit
ordinariæ menstruæ purgationis cessatio) & excellentior hujus gradus
Leucophlegmatia, & quæ hanc ferè semper insequitur *Anasarca*:
item *Scorbutus*, *Lues Venerea* & tandem *Icterus*. In omnibus nam-
que his primaria sanguinis ex fermentationis læsione est labes. Ca-
chexiam quidem in specie sic dictam quod concernit, ex chylo non
ritè cum sanguine assimilato originem ducit, dum is viscidus & aci-
dus nec ritè volatilifatus sanguini infunditur, unde in humorem cru-
dum diluitur, & aquosum, sanguisque exinde crassus viscidus æqua-
bili fermentationi ob principia Salina imprimis volatilia urinosa ob
abundans contrarium acidum, depressa & obruta ineptus existit,
indeque minus spirituaescit; sed torpidus & semicoagulatus in vasis
lentè circulatur, unde & menstruæ fermentationis, quam ordinaria
sequitur purgatio, fit cessatio, indeque cruor præter modum conge-
stus, vasa onerans, stagnationi fit aptus, unde gravissimorum in vir-
ginum febre symptomatum origo. Malo ulterius procedente, &
partibus crudis istis succis infarctis potius quam nutritis, *Leuco-
phlegmatia* sequitur, quam ex lymphæ, & ipsius quoque tenacis, im-
pedito motu *anasarca* pressio comitatur pede.

§. II.

Ad primas equeidem vias dirigenda imprimis cura, propi-
quando ea, quæ omne absorbent acidum, abundans (inter quæ ex-
cellunt

cellunt *Alia* quocunque modo preparata, modo ab acidis nimis menstruis non antea fuerint corrosa,) restaurant \ominus volat, spirituosum deficiens, & quæ subtili penetratione crudos succos fundendo, habitum floridum restitunt, præmissis sæpius vomitorio; sed contumacia mali sæpè est tanta, ut omnem remediorum eludat vim, ob profundè nimis in sanguine actas radices, propiori ergo adjuvamento succurrat infusio, injiciendo spirituosæ & salinæ volatilium v. g. Sp. V. camphoratum vel Q. E. Marthioli, vel \ominus ci c. \ominus cochleariæ, vel oleis etiam \mathcal{Q} atis aromaticarum plantarum, in specie corticum aurantium temperatum, item Spiritum ex \mathcal{F} \oplus & Sp. V. compositum, aquæ cinamomi q. f. dilutum. Quibus omnibus non incommodè præferendus verus volatilis \mathcal{F} i vinosus Sp. Adde his Elixir propr. *Helmont. p. m. 458. & Tr. Arbor vitæ p. 635.* Quod etiam intrinsecus propinatum, singularia hîc præstat. it. Essentias vegetabilium absynthii, Centaur. min. card. bened. Roris marin. Lign. sassair. & eorum Spiritus, imprimis ex anti scorbuticis prolectos, ut Cochleariæ &c. quibus in scemellis Ess. Castorei, vel myrrhæ, vel Croci subinde addendas svaideo, in Anasarca verò \ominus lumbricor. terrum cujus supra *conclus. 5. §. 4.* mentio facta cæteris addendus, *Alia* ut injiciatur sub liquida forma inepta censeo, quo modo verò assumpta operentur in primis viis, cum ultra diaphragma non ascendant, *vid. Tachenii Hipp. chym. p. 217. cap. 28.*

§. III.

Cachexiam scorbuticam & ipsam esse ex acido, nemo, qui *Scorbutus.* scorbuti considerat symptomata, facile negabit. Sed acidum istud non est simpliciter tale, sed certo modo corruptum, unde massæ sanguineæ status depravatus tunc non incommodè vino rancescenti aut pendulo, (quæ qualitates in vino quoque acidi, sed certo modo depravati, sunt fructus) comparatur *VVillis Tr. de scorbuto.* Jam certum est, vix esse morbum, qui difficilius sit eradicationis, quam scorbutus, ubi vel leves saltem egit radices, quique simul diversissimo symptomatum apparatu magis vexet ægros. Medicamenta communiter sic dicta antiscorbutica, quæ sale volatili acri abunde instructa multum laudo, usum lactis in specie caprini, animali herbis appropriatis præsertim nutrito, maximi facio, diætas quoque sudoriferas ex Sassafras & Chinæ radice, quas multi commendant, non

reijicio. Sed quam obstinatè omnibus his reluctetur hoc malum, si no-
runt, qui experientia propria id didicerunt. Ut ergo aut celerior aut
felicior saltem fiat eventus, & ut curetur potius malum quam pal-
lietur iis, quæ interno usu proficere experientia docuit, infusio-
nem in venas simul addamus, quo & sanguinis corrigatur vitium, &
si quæ subest, lienis labes efficacius emendetur. Spiritus ex cochlea-
ria, persicaria piperitide nasturtio, & à Belgis experta flammula vel
cum Vino Quatione vel præcedanea fermentatione, (quam sine cau-
sa multi in antiscorbuticis condemnant,) præparati, huic usui viden-
tur idonei: præ cæteris $\text{☉} \ominus \text{☾}$ cum his Spiritibus junctus & unitus;
quod si verò (quod sæpè ab interno contingit usu) oriantur corporis
phlogoses & nimix incallescenciæ ab eorum infusione, quæritur non
immeritò, an diluti $\text{☉} \ominus \text{☾}$ cum lacte vel saltem cum ejus sero com-
modè possint infundi: item an lac ipsum cum sit nobile antiscor-
buticum, Svecorumque tantum non panacea, impiimis si scor-
buto superveniat marasmus, commodè possit infundi: Lac sa-
nè est Chylus, destinatus à natura ad hoc ut nutriat, unde &
pars ad Mamas deportata lac dicitur, cætera parte sanguini infu-
sa, chyli & nutrimenti corporis retinente nomine. Probabile ergò vi-
deri possit, nutritionem hac modo fieri posse, non tantum in scor-
buticis, sed etiam iis, qui angina laborant periculosa, aut qui ad o-
mnem alimentorum mentionem tantum non exhorrescunt: (quo
etiam inclinat *Rosinck. in ord. & Meth. special. lib. 11. sect. 3. cap. 11. p.*
934. ubi simul jusculorum carniū, emulforū amygdalatorū
mentionem facit) cum idem videatur negotium, sive Chylus imme-
diatè ad sanguinem portetur in corpore, sive prius per mammarum
colatus tubulos, sanguini in brachio infundatur: quod si Chyli quan-
dam depurationem fieri dicas in lactificatione, lac eo aptius erit ad
nutritionem quo purius. Imò cum Clysteribus fieri nutritionem,
multi statuunt, quidni ipse nutrimentosus Chylus, sanguini injectus?
Sed re accuratè pensitata, vereor, ne spes omnis sit inanis. Si namque
corruptio optimi est pessima, vereor, ne lac sanguini scorbuticorum
acore rancescente imprægnato, infusum, tetram corruptionis, vel
quod pejus coagulationis, induat labem, ipso admodum fermente-
scibili, facilèque alterabili existente, unde rarum lac reperitur, quod
non pauco postquam emulctum est interjecto tempore, copiosos ex-
hibeat

*Pro nutriti-
one infusio
est inutilis.*

hibeat vermiculos. Ut taceam ipsum lac pro alimentorum ratione & animalium varia constitutione indies variare, aliudque alio melius, aliud nocentius deprehendi, de quo vid. *Helmont. Tr. Sextupl. digest. aliment. §. 71. 72. &c.* unde facile tantum in commodi, quantum commodi ex inde emergere possit. Et merito *Avicenna. lacte vitioso nihil nocentius*, esse statuit. Et quid fiet cum caseosa ejus parte, faciempe lactis, cujus malitiam vel nequitiam cum peculiari decantaverit tractatu *Joh. Petr. Lotich.* non est, quod multa de hoc addam. Cautus ergo hic sit Medicus, & licet naturam imitari videatur, Duo tamen cum faciunt idem, non esse idem, abunde notum est, Dum namque continuato cursu, lactis materia seu Chylus sanguini infunditur, Character ejus vitalis, qui in stomacho à fermento ipsi impressus fuit, non mutatur, quod tamen contingit simul atque extravasatur, eoque magis, si ad tempus steterit. Simul namque atque ex uberibus lac elabitur partes ejus spirituosæ & subtiles multum evanescent, subitoque pars ejus caseosa coagulationis induit Characterem; (unde occulta accedente fermentatione, ratione prioris sensum, accescit, ratione verò posterioris caseus ad fundum secedit) Ad hæc quamcunque aëris labem, nobisque occultum vitium, facile lac in se recipit & quasi attrahit, unde & peste grassante, usus ejus multis reprobat, ob attractum veneni miasma. Hinc provido Consilio, papillas uberibus agglutinavit natura, ut immediatè oris suctu extrahatur à foetu lactis nutrimentum, ne aëris contactu alteretur. Quod autem de nutritione per Clysteres dicitur, falsum est, nulla namque alimenti ad nutritionem potest fieri adaptatio, nisi prius in stomacho ab ejus fermento vitali insignitus sit Characterem, cum præter dicta etiam nulla Heterogenei ab Homogeneo in intestinis fiat secretio, nullaque à bile Tincturæ sanguineæ ab ejus rubicundo oleo impressio, nisi namque hæc fiant, omnia alimenta putrescunt & cadaverantur, ut in ardenribus contingit febribus, unde & reliquos quoscunque nutritios liquores omninò ineptos censeo, ut venis injiciantur, cum experientia quoque doceat, infusiones Diæteticas seu pro scopo nutritionis, frustra esse tentatas vid. *suprà cap. 1. §. 4. in fine.*

§. V.

Sed ut in viam redeam, dubitari potest, an non serum lactis, istis medicamentis permixtum, sit salutare, hujus namque volatile

Osium

☉ sum ☉ & temperat ardores & corrigit simul scorbuticum sal aci-
 dum corruptum: sanè tutiùs tentari hoc potest, quam lac, modo be-
 nè præparatum, & ab omni caseosa parte separatum fit. ☉ ejus sub-
 tile magnarum est virium in multis morbis ab acido ortis, & quam-
 plurimas sanguinis effervescentias efficaciter, simul tamen blandè,
 compescit. Quod si rationes adhuc supersint, quæ seri infusionem
 prohibeant, aquam ejus Natam commendo, cum quo modò cautè
 & legitimè Retur, magnam ☉ volatilis partem simul elevari cer-
 tum est, unde diluta hac aqua, Spirituosa ista medicamenta & acria
 optatum dabunt successum. Quibus addo etiam Spir. lum-
 bricorum terrestrium, egregium ad scurbutum, & imprimis molestissi-
 mum ejus symptoma, arthritidem vagam, medicamentum. Quibus
Ess. Myrrh. cæteris permiscendam subjicio, cum hæc in confirmato
 scorbuto sanguinis singulares corruptiones & quasi putredines ma-
 cularum & stigmatum apparentia, (quas plenas esse vermiculis, pu-
 tredinis nempe in divisibilibus comitibus, sunt, qui affirmant) se pro-
 dentes, balsamica sua virtute inhibeat. Tandem benedicta arboris
 Antiscorbutici seu Pini laudo medicamenta, quæ tantum non mira-
 cula præstant in scorbuto; ejus Spiritus ex novellis & tantum erum-
 pentibus strobulis, item ▽ ejus oleosa & Spirituosa, secundum du-
 ctum *Grügneri* in *Tannenbaum* ut & *ess. pini* proprio parata, nec
 Medicum nec ægrum, ut propinata ita infusa; spe sua excidere per-
 mittent, de quo vid. *Möllenbrock de Arthrit. vaga c. 13. p. 116. & seqq.*

§. V.

Lues venerea ut in multis cum scorbuto convenit, (nam
 præter aliam convenientiam uterque sua contagiosa hinc inde affi-
 git miasmata) ita malitia, contumacia, & symptomatum cru-
 delium & dolorificorum tortura, ipsi non cedit, sed longè
 potiùs post se relinquit. Hanc ab acido corrupto in humore
 crasso & viscido ac pituitoso stabulante, oriri, ante aliquot
 annos *splendidum Lugdunensium sidus, Franciscus de le Boe, Sylvius,*
publicè & accuratè docuit, ita habitâ dissertatione egregie confirma-
vit. Methodus ordinaria, quæ nunc per decocta lignorum fit sudo-
 rifera, nunc per Mercuriales inunctiones & inde foetidas salivatio-
 nes, nunc quod rarius per Cinnabarinas suffumigationes, neminem
 nisi qui in practicum scriptis hospes est, latere potest, quæ etiam
 spera-

speratum saepius obtinet effectum, nisi malum sit nimis inveteratum; post curam namque Mercurialem peractam, quæ multum extenuantur ægri, ipsos mirabiliter & subito denuo pingvescere vidi. Quod si verò malum sit inveteratum, ægri verò ob immanes nocturnas ossium nodorumque torturas, & dolores, id non tam ferre no-liut, quam ferre nequeant, imitandus venit Medicorum Dantisca-norum conatus, qui post infusionem peractam, ut supra *cop. 1. §. 5. &c.* subitaneum ægro attulerunt levamen, nam totam peractam esse curam, mihi persuadere non possum, eam tamen hoc modo esse possibilem, non dubito, præmissis universalibus, & tentatis iis, simul-que continuatis, infundi possunt ex lignis paratæ Essentiæ omnibus notæ, v. g. Sassafr. Gvajaci, Rad. Sarsaparill. cum ω -fumar. paratæ. &c. Non tamen necesse est, ut exoticis istis tantum, sæpè cariosis, aut nimio senio corruptis, adhæreamus, & nostra tellus hac in parte est pro videra mater, quæ larga manu nobis suggerit *juniperum* ejusque li-gnum (cui succedaneas cedro ad vitam longam implantavit vires, de quo videatur *Takins in orat. p. 67.*) ut & *Buxum*. (cujus anodyna & an-
tepileptica vis est miranda) loco Gvajaci & Sassafras: *Radic. Bardane* & *Caryophyllate* loco sarsaparillæ, præter hæc etiam *Sarmenta lupu-lorum* & *periclimeni*, cum *Carallinis ejus baccis*, de quibus vid. *Celle Cosmit. p. 207.* ut nihil dicam de aliis simplicibus, nempe persicaria, saponaria, scordio, absynthio, vincetoxico, & valeriana. Ex quibus pro lubitu Medici parata medicamenta, Sale volatili C. C. acuata. vel ω -theriacali camphorato imprægnata, injici poterunt. Omni-bus autem hoc in casu palmam præripiunt serpentes & viperæ, qua-rum ingenioso decocto non semel, ut curavit *Tachenius* lue Gallica infectos vid. ejus *Hipp. Chym. cap. 11. p. 60.* Ita ex eorum Essentiâ vel Sa-le volatili, liqyori convenienti soluto, injectis, felicem spero successum.

§. VI.

Ad Ictericam me confero, quam & ipsam esse cachexiam, in qua sanguis vitiosè fermentatur, bilis vitio procreata, clarum est, quæ sive sit flava, sive sit nigra, perinde est, cum ex uno scaturi-ant fonte. Billa nempe \ominus seu oleosa pars in vitio est, quod corruptum & nimis copiosum existit simulque sal ejus acre lixiviosum imminutum & debilitatum, unde Chylus à scoriis alvinis non ritè secernitur nec debito modo ad futuram sanguificationem (invisibiliter licet tingitur,

vid. Takius cit. loco. p. 16. 17. unde corrupto & vitiato chylo, vitiata
 sangvinis fermentatio & coloratio, aliaque symptomata succedunt:
 quod si succi pancreatici accedat vitium, quod sit vel Θ elicus, vel Θ o-
 fus seu ponticus, icterum nigrum corpus deturpare, admodum proba-
 bile est; Medicamenta primaria, quæ conducere his affectibus, per
 experientiam hæcenus innotuere, sunt omnia Θ e volatili eoque acri
 imprimis prædita, (excipio hæc Θ ialia, aliaque, quæ ut ab impedimen-
 tis primas vias liberent, & acidum absorbeant, adhibentur, de lapi-
 de fulminari & exuviis serpentum, singularibus specificis, quomodo
 operentur, negotium adhuc est intricatum) quo obtundatur cor-
 rupta & nimia bilis Θ stas, e contra verò augeatur & acuatur eius Θ
 obtusum, acidumque & ponticum pancreatis succi, corrigatur. Quod
 si E. obstinata contumacia affectus, imprimis icteri nigri, tum ob in-
 signem succorum corruptionem in primis viis, tum ob gravem assum-
 ptorum medicamentorum alterationem ab iis, de quibus supra c. 2. §.
 4. infusoriam postulet Chirurgiam, salina quoque volatilia, sed ob im-
 mediatum sangvinis contactum aliquantisper Spirituosis oleosis
 temperata, injicienda: imprimis Θ urin. it. Θ lumbricor, terrum,
 cum Ess. chelid. maj. abrotan. cent. min. Curcumæ, Taraxaci, Hirun-
 dinar. Rabarb. junctus, de qua re jam supra aliquoties egimus. Est in
 pane tam triticeo quam secalino, ejusque sale volatili, perfecta rubi-
 nea sangvinis tinctura, unde ejus Ess. rubicunda debito modo para-
 ta, vel etiam Θ volat. ejus Θ utui proprio acri junctum & debite edul-
 coratum, dabit medicamentum non contemnendum, ad restituen-
 dam sangvinis debitam tincturam, bilis vitio læsam.

§. VII.

Hisce ceu corollarium adjungo phthisin, morbum si quis
 alius chronicum, & qui lenta tabe tandem ad mortem deducit æ-
 grum. Hanc ab ulcere pulmonum esse, nemo est, qui dubitat, (cum
 flagello Angliæ verò seu tabe Anglica, aliter res se habet) & præter
 contagiosum miasma, hereditariumque characterem, quo se multipli-
 cat, sæpè scorbuti est filius, vel variolarum nepos, aut eorum, qui gali-
 bus vel mineralibus imprimis aquæfortis Θ li &c. vacant præpa-
 rationibus, est præmium. Quæ ut tollatur, ad acidum fermentum ul-
 ceris, corruptivum proximi pulmonum alimenti corrigendum, omnis
 directa est cura, Suffumigia & medicati, aëres attracti multum adfe-
 runt

runt opis *vid. Bened. Theat. Tabidorum*, vulnerariarum herbarum insignis est vis, ad tollendum istum acorem, occulto suo, quo imprægnate sunt alkali, *vid. Helmont. Tr. à sede anime ad morbos, §. 20. & ex eo Tachenius Hipp. Chym. p. 128.* qui eas ob id lacti præfert pro hecticæ cura *p. 129.* Nihilominus frequentissimè cum insigni medentum dedecore incastrum adhibentur hæc remedia in phthisi, unde ad balsamica Elixir nempe proprietat. Balsamum Peruvianum, ipsumq; ♀, & ex eo ♀is paratum balsamum, progressum fuit, sed & hoc non raro frustra tentatum, imo *Expertissimo D. Michaëlis* testante, multi ex nimio balsami ♀is usu in phthisin vel etiam hecticam inciderunt. Progressum hinc fuit ad metallica, ♂ diaph. Antihect. Poter. Sacch. Sat. (non contemnenda multis in affectibus remedia) ♂lum ♂ in usum revocatum, unde quam plurimæ antiphthificæ tincturæ ex Saccharo Sat. & ♂lo ♂ paratæ fuerunt. Sed & hæ ipsæ sæpius spem ægri fallunt, utut per se egregia sint medicamenta. Nam licet ♂lum per se phthificis sit virulentum, unde & acidulæ iis nocivæ, cum eorum usu aliquot phthificos hydropicos factos observarim, est tamen dulcedo ♂li, postquam ab omni separatū est acido, quæ ab ejus ♀e pendet, & omnem vulnerū & ulcerum corruptorem enecat. Quod si verò nil horum juvare valeat, Essentiæ ex vulnerariis & ligno sassafras cum ♂roris majulis paratæ, vel ∇seri lactis ♂ata extractæ, per chirurgiam infusionem sunt injiciendæ, ut tentetur, quid propiori contactu hæc valeant. Quod si non metuenda sit insignis incalescentia sanguinis, cum Sp. V. paratæ it. Solutio balsami Peruviani injiciendæ. Vix equidem fieri potest, quin aliqualis Essentiarum harum fiat in sanguine præcipitatio, sed ob id earum usus non est negligendus, cum debito modo operentur, ut exemplo similium *cap. 1. §. 4. & 5.* allegata testantur: id quod & de Essent. Bentoës, vero pulmonum balsamo, it. myrrhæ omnis in ulcere corruptoris destructoris, intellectū volo. Therebinthina sola est balsamus verus occidentalis internorum ulcerum & vulnerum, hinc Medicus, qui convenienter eam diluere & solvere in liquorem limpidum noverit, eam injiciendo, intentum assequi valebit.

Conclusio VII.

In febris acutis cum inflammationibus, itemque malignis melius est infusionem experiri, quam agrum ceu deploratum relinquere.

§. I.

Febres acutae c. inflammationibus.

Expeditum remedium postulant febres, cum inflammationibus Erysipelaceis partium imprimis internarum conjunctae, cum sint admodum acutae, quales sunt anginae, pleuritides, & peripneumoniae, inflammatio jecoris, diaphragmatis, quae & paraphrenitis audit veteribus, ventriculi, cerebri, cujus inflammationem sphacelum appellabant veteres, Autore *Lindeno*, quod si haec inflammatio exteriora capitis occupet, Erysipelas capitis appellatur. Omnes hi affectus sunt periculosi & acuti, unus tamen plus, alter minus. Causa est acescentia inepta sanguinis, cum \ominus e ejus volatili effervescens, & ad coagulationem disponens, unde reliqua omnia symptomata, & stagnante in hac vel illa parte sanguine, dum ob crassitiam per vasa capillaria difficulter pertransire potest, inflammatio inducitur: quod sufficienter probat *Helmont. Tr. Pleura furens, it. Villis de febr. cap. 11.* Et confirmat experientia, tum anatomicorum, qui sanguinem p. n. crassum & grumescens in taliter mortuis reperierunt, tum *Gabelchoveri Cent. 4. cura 70. & 79.* Hinc & ii, qui post nimiam incalescentiam corporis, imprimis ex Exercitio vehementi, subito frigidum ingurgitant potum, facillime in hos morbos incidunt, ob subitanam sanguinis coagulationem; hinc eadem medicamenta, quae in hoc casu, ut & in lapsu ab alto profunt, pleuritidem similesque morbos sanant. Totum negotium consistit in resolutione sanguinis grumescens, quam sequitur immediate sudor; praestant hoc medicamenta ea specificè, quae acidum illud conceptum tollunt, & sanguinem incrassatum resolvunt, omniaque alkali constant tum fixo, quam imprimis volatili. Saepius imò maxima ex parte satisfaciunt assumpta interna, quod si non contingat, mala interim exasperentur, ultimum ferè refugium est in chirurgia infusoria. Injici possunt liqvores volatiles Salini, v. g. C. C. sanguinis humani. \ominus ci, aliorumque dissoluti in ∇ cherefolii vel spermat. Ranarum, aliave appropriata: quod quia per se patet ex saepius jam dictis, hic prolixus esse nolo. De febribus ardentibus simplicibus & periodicis ob certas causas hic aliquid dicere supersedeo.

§. II.

Febres Malignae.

De malignis quid dicendum sit, ferè hæreo, ob obscuram eorum naturam, sicut alias nusquam magis coecutiunt Medici, quam in venenorum natura & cura, imprimis in iis, quae non ex animalibus origi-

originem ducunt. Sunt namque qui in malignis febribus nimiam ponunt dissolutionem, ob sal alkali volatile subtile & acre excedens, sunt, qui in eis p. n. ponunt coagulationem, sunt, qui talem in iis statuunt putredinem, ut sanguis in copiosissimos abeat vermiculos: alias aliorum ut silentio præteream sententias. Ubique prostant rationes pariter & experientiae, unde ut theoria est diversa, ita & cura. Sunt, qui acidis sanguini, debitam restituere volunt consistentiam, sunt, qui sudoriferis eum diluendum sudent, ex quibus optima medendi methodo, medium eligit *Joh. Stephanus Opera Med. Decad. 8. Conf. 3. & Decad. 9. consil. 6.* Et in principio & incremento, effervescentiam præcipitantibus corrigendam sudent, qualia sunt acida moderata, in statu verò vel tunc temporis, quo natura expulsionem aggreditur, sudoriferis ipsi esse opem ferendam. Qualis Methodus ab accuratioribus Practicis in variolarum imprimis cura observatur, unde & alii *Diascordium Fracastorii* in principio malignarum adeò commendant. Faciunt huc ex parte, quæ supra *Conclus. 2. §. 4.* de sudoriferis dixi. Experientia hæc optimus judex: ut namque variant malignæ febres in sua natura, ita & varianda earum cura, omnes ejusdem enim esse naturæ nullo modo mihi persvadeo, alia namque pestilentialium est causa & affectio, alia morbi Hungarici, sicut in morbillis vel variolis & in dysenteria maligna non minorem concipio diversitatem &c. In hoc quidem omnes conveniunt, quod sudoriferis ventilanda & expurganda veniat massa sanguinea, quod cum omni febre continua, putrida dicta commune habent. Quæ quidem in principio sint pauca, in incremento moderata, in statu generosa & hoc tempore sola, illis verò temporibus, præcipitantibus seu effervescentiam compescentibus mista; semper camphora est utilis. Omnia ergò si ritè fiant, ad pejus tamen continuo ruat æger, ne aliquid prætermisum sit, quod fieri commodè potuisset, ad infusionem quoque accedat Medicus, & quidem in statu imprimis, ubi volatilia sudorifera ex C. C. sanguine humano, viperis cum camphora & theriacalibus mista, infundat. ♀, quod *Hippocrat.* arcanum ad pestem curandam fuisse dicitur, in peste ultima crudeli Londinensi, multum fecisse, certum est, etiamsi solum stigma ejus acidum potui ad gratiam saporis permistum fuerit, quod etiam in sanguinis putredine, ceu expertum laudat *Tackius judicio p. 104.* Magis verò optatui Medici satisfecit, si potus per Gas ♀is im-

prægnatus fuit, quem ad asthma *Helmont.* commendat *Tr. asthma & tussis §. 77.* Methodum verò hæc duo miscendi docet *Knöphelius tr. de febr. Epidemica p. 96.* Quem is similiter ad omnes febres malignas universaliter commendat; quo potu mirabilia in peste ista Londinensi se præstitisse Medicus quidam ibidem locorum mihi affirmavit. Annon injectio hujus liquoris imprægnati fieri potest in venas! Dubito, ob coagulum, quod metuo, cui lubet experiatur.

Conclusio VIII.

In morbis hereditariis frustraneam esse Chirurgiam infusoriam arbitror, ut & in Arthritide & Nephritide.

§. I.

Haftenus in quibus casibus probabiliter conducat infusio explicatum, restat ut & quorundam faciam mentionem, in quibus inutilis apparet. Pro scopo Diætetico eam esse nullam, ex eis patet, quæ supra *Conclus. 6. §. 3.* dixi. Idem de hereditariis affectibus similiter judicandum, modo radices eorum cum vitæ, imò in vitæ ipsis principiis insertas consideremus. Ob has namque causas, in ordinario quorumcunque remediorum usu, inextingibilis eorum est furor, si semel exarserit: Sive namque ex Ideis morbosis in Archæo in generatione sigillatis, sive ex fermento quodam cum contagio seminis spirituofo translato, sive ex alia adhuc incognita ratione sint nobis congeniti, perinde est, ubique medicina est imbellis, ad eorum insultus. Quid ergo hîc faciet chirurgia infusoria? aut qua ratione corriget causas, adeò firmiter radicata? Qualis nam liquor est infundendus, qui extingvat, occulta eorum seminia? Hæret hîc aqua, & exulat infusio.

§. II.

Hoc similiter dicendum de nephritide, ut & de arthritide, quorum coagulans pariter ac tormentans acidum non tam infestat sanguineam massam, quam quod stomachi imprimis suscitetur vitio. Et cum in nephritide prior via ad renes ex intestinis sit, quam ex brachio per venas & arterias, quod supra *Conclus. 2. §. 3.* innui, potius propiore via deducenda sunt medicamenta, cuicunque etiam usui inservire debeant, quam remotiore. Cum arthritide eodem modo se habet negotium, acidum nempe in primis viis corrigat, qui præservari vult à paroxysmo, aut ejus præsentis acerbationem gravem inhibere,

Morbi hereditarii.

Nephritis & Arthritis.

hibere, cui cum satisfacere queant per os ingesta remedia, quid opus est eadem infundere? Aut licet infundatur, plus adjuventi tamen modo non minus afferre nequit: imo cum ad præservationem arthritidis præter vomitum nil conducibilius, quam per urinam repurgare sanguinem, quod idem in curatione est singulare arcanum, cui usui injecta $\text{\textcircled{O}}$ so volatili $\text{\textcircled{O}}$ e plena, nempe lumbrici, aselli, & in specie scarabeorum totus exercitus, præcipuè inserviunt, hæc autem per os assumpta, opprimè necessitati satisfaciant, abstergendo & expurgando. $\text{\textcircled{O}}$ ia sylvestria primarum viarum, frustranea omninò & superflua hæc in parte est omnis infusio.

Conclusio IX.

In mulieribus gravidis periculosa admodum est infusio, in infantibus verò recens-natis difficilis, imò inutilis.

S. I.

Totum negotium, quod in gravidis ut talibus incumbit medico, est, ut præmaturam foetus præcaveat exclusionem, hoc est, *abortum*. Huic nihil confert infusio, cum liquor infundendus per os assumptus eundem præstare valeat effectum, imò forte meliorem, quia celeriore, si vera est probabilis modernorum Anatomicorum suspicic vias esse quasi lacteas, ex mesenterio ad uterum, nutrimentum pro foetu eo deferentes. Et qualis liquor pro præcavendo abortu infundi potest? Sin infundis liquorem confortantem spirituosum & volatilem, vel hujus generis alium, qui commoveat spiritus & massam sanguineam, metus est, ne vehementiore eorum agitatione uterus moveatur, & à Spiritibus inordinatè motis, ejus fibræ nerveæ impleantur & contrahantur, unde foetus expulsio. Hinc namque vinum adeò strictè interdicitur gravidis à Practicis, ne spiritibus vel sanguine commotis, sequatur abortus. Hinc omnia mendicamenta, quæ levem menses proritandi habent potentiam, ut venena gravidis prohibentur. Quod si verò infundere velis liquorem opiatum, pro compescendis spiritibus nimium ferocientibus, vel ex morbo, vel delirio, vel dolore, vel omni affectu graviore, imprimis ira, terrore, pavore &c. (Quos frequentissimè insequuntur abortus, turbatis spiritibus,) in summum periculum gravidam injicis: nam torpentibus spiritibus eorum motus æquabilis & blanda fibrarum nervosarum inflatio cessat,

cessat, unde & fibris uteri laxatis, hic sponte foetum elabi permittet, tono ejus sic resoluto. Præterea nil nocentius est gravidis, medicamentis opiat, teste accuratorem quorundam Practicorum experientia, quibus opiata lege artis adhibita, tam mediis quam etiam ultimis mensibus, imò sub finem gestationis abortum provocare, foemellarum damno innotuit. Imò opium singulariter utero esse infestum, eadem docuit experientia: eo ergò gravidæ infuso, quæ non mala exinde orientur? Blandè ergò tractandæ gravidæ, imò nulla uti medicina, apud, eas sepè est optima medicina: cum abortum ob nimium eum præcavendi studium, interdum inductum esse, observatum sit.

§. II.

Tenellos quod attinet infantes sive adhuc nutricis sustententur lacte, sive solidioribus uti cibis asvescant, in iis admodum difficile erit, Chirurgiam infusoriam exercere, ipsi enim adhuc immorigeri & intractabiles, quo modo aut venæ apertionem, aut instrumenti iutruisionem ferent? Eorum corpus succi plenum sub cute ab humiditatibus imbibitis turgida, altè abscondit vasa, quo modo ergò ea invenienda? Ipsorumque vasorum exilitas inepta admodum, per se est huic operationi. Et ob quem usum turbabis semilacteam tenellorum sanguineam massam, aut quem in finem, cui non abundè satisfaciant per os ingesta. Morbi ordinarii, quorum subjacent imperio tenelli, ex lactis vitioso propullulant coagulo, ab acido p.n. oriundo, propter quam causam etiam lac rejicitur ceu ineptum pro nutritione foetus ad vitam longam *ab Helmotio*. Qui ergo acidum præcavere aut debito modo corrigere valet, sufficienter instructus est, pro medendis infantum vitiis, cui scopo vel solus anisi feminis grossè contusi usus, sufficiens est, Benedictum sanè pro infantulis hoc est medicamentum, quod & acidum corrigit, stomachum roborat, flatu intestinorum dissipat & lactis coagulati æruginosa excrementa per alvum exoptatem exturbat. Sed hic abrumpo, rogando lectorem, ut si quædam minus vel concinnè dicta vel præmeditatè scripta videantur, ea festinanti imò currenti & volanti calamo imputare velit. Dum ego
interea dico

SOLI DEO GLORIAM.